

Reuniunea învățătorilor

Proprietar editor :
Reuniunea învățătorilor români
dela școalele popor. conf. ort. din
protopopiatele arădane I—VII.

REDACTOR :
IOSIF MOLDOVAN.

Redacția și administrația :
Arad, piața Tokoly Nr. 8.
Abonamentul anual 5 cor.

Nr. 15/907—8.

Circular

cătră despărțămintele protopopești.

*Stim. Dle Prezident !
Fraților învățători !*

Una dintre cele mai sfinte datorințe omenești, izvorite din sântământul bunei cuviințe și bazate pe sfintele povețe a-le celui mai mare dascăl al lumii Domnul și Mântuitorul nostru Isus Cristos este : Să păstrezi cu îngrijire ceea ce ți-s'a încredințat, ca la timpul său să poți stă cu conștiință liniștită în fața celor ce te-a onorat cu încrederea lor !

Suntem aleși și puși în fruntea „Reuniunii“ și în fruntea despărțămintelor ei Domnilor și fraților prezidenți, dela hărnicia, interesul și devotamentul nostru depinde soarta și viitorul reuniunii, cin-tea și reputațiunea învățătorilor români.

În fața acestor sfinte datorințe, purtând cu mândrie steagul conducerii mie încredințat, mă adresez cu dragoste cătră voi frații mei de luptă, să nu uitați nici pe un moment de ponderoasă voastră chemare și de răspunderea împreună cu ea, căci : timpurile grele sunt.

Cunosc lipsele și năcazurile fraților mei învățători, demni de o soarte mai bună — după cum a accentuat-o aceasta și reprezentantul Ven. Conzistoriu la adunarea generală ; — cunosc și greutatea timpului, în care atențiunea lumii urmărește tot pașul învățătorului și sabia lui Damocle atârnă de-asupra capului fiecăruia, de aceea vă atrag atențiunea asupra situațiunii grave, care reclamă dela noi multă precauțiune.

Se strângem deci cu dragoste în jurul nostru pe toți membrii reuniunii și să nu încetăm ai convinge despre folosul cel mare ce poate rezultă din împreună lucrarea noastră, apoi împărțind rolurile cu înțelepciune, să stăruim ca fiecare membru se contribuie cu puterile sale la arădicarea și întărirea reuniunii, prin care am câștigat cinstea și încrederea ce o avem și care are mențiunea a ne asigura respectul societății în viitor.

Dorim să se accentueze și să se știe, că acela care nu se va ști însufleși de lucrurile sale: nu este demn de recunoștința pretenilor săi, nici de grația superiorilor. Membrul, care nu se supune disciplinei în sânul reuniunii; nu respectează dispozițiile statutelor și concluzele luate în întrunirile noastre; nu solvește taxele la timp și nu promovează, ci zădărnicește legătura dintre frați: este considerat — chiar din partea superiorității — de om inconștient, nematur și nedemn de considerațiune și de o soarte mai bună.

Să stăruim deci Domnilor și fraților prezidenți, ca în sânul reuniunii, respective în despărțământul ce conduce-ți, să nu rămână nelămurit în privința aceasta nici unul dintre membrii, ca să nu fim avizați a cere și în viitor disciplinarea noastră dela organele superioare, subminând trecerea ce trebuie să o avem.

Precum în, așa și afară de cadrele reuniunii, ni-se impune precauțiune în timpul de față, când ușor putem aluneca pe căi efialtice, căuzându-ne și nouă și altora neplăceri. De aceea ar fi tare de dorit, să nu întreprindă singuratic nici unul dintre membrii, nici un paș, în nici o direcțiune, fără a consulta pe colegii săi în conferințe, iar aceste comitetul central, ca să putem primi solidaritatea cu cei eventual neîndreptăți-ți și să începem acțiunea împreună, spre a ne elupta poziție mai respectabilă și soarte mai bună, eventual respectarea drepturilor noastre legale. — Să ne ferim a invoca ajutoare străine, pentru ajungerea scopurilor noastre, și să așteptăm — în toate cazurile — cu îndelungă răbdare, dispozițiunile superiorităților noastre școlare, spre a nu da anză ingerințelor necompetente în afacerile noastre autonome.

Aceste sunt sfaturile ce vi le pot da dela locul ce mi la-ți încredințat și pe care cu multă îngrijire îl ocup, — mai vârtos

in aceste timpuri grele, — de aceea cer cu inzistență spriginul vostru fraților prezidenți și concursul fraților învățători, membrii ai reuniunii noastre învățătorești, pe care a-și dori să o păstrez cu îngrijire, ca la timpul său, se pot stă cu conștiință liniștită în fața celor ce m'au onorat cu încrederea lor.

După toate aceste, spre a satisface încrederii și autorizațiunii comitetului central, pun la dispozițiunea Dvoastră următoarea programă de activitate pe anul de gestiune 1907—8 :

1. Să convocați învățătorimea în conferințele prescrise de statute, comunicându-le programa cel puțin cu 14 zile mai înainte, pentru a-se putea pregăti de timpuriu, spre a lua parte la discutarea chestiunilor sulevânde. Despre ținerea conferințelor se nu întrelăsați a aviză secretariatul reuniunii și redacțiunea organului oficios, invitând la acelea corporațiunile parohiale din localitate și fruntașii cercului.

2. La fiecare conferință să se țină prelegeri practice, nu numai de către învățătorii locului, ci și de către alți învățători mai distinși, angajați anumit de prezidiul despărțământului, cu scop de a tinde ocaziune de experințe membrilor din despărțământ, cu deosebire din acele discipline școlare, cărora se pare a li-se da mai puțină atențiune. (Cântarea, desemnul, gimnastica, istoria naturală și economia). Lexiuni practice din limba magiară încă ar face bune serviții multora dintre membrii. Prelegerile ținute să se supună discușunii publice și să le înaintați spre publicare organului reuniunii.

3. Cu scopul de a dă ocaziune membrilor spre a se deprinde în arta oratoriei, prezidiul să designeze înainte pe membrii cari cu ocaziunea prânzurilor comune vor avea să țină toaste oficioase, spre a se putea pregăti, așa ca toastele să aibă efectul dorit asupra auditorului. Tot în scopul acesta ar fi de dorit, ca domnii disertanți să încerce — după posibilitate — a predă liber disertațiunile lor, cari în cazul acesta ar avea efect mai mare, dupăcum ne-am putut convinge la adunarea generală cu frumoasa disertațiune a dlui Dr. Petru Pipoș.

4. Ca material de preocupățiune punem la dispozițiunea membrilor următoarele întrebări :

a) *„Care poate fi cauza insuficientului interes arătat de unii membrii față cu reuniunea lor și prin ce s'ar putea ambiționă pentru o conlucrare mai intensivă“.*

b) *Ce pași ar fi să se întreprindă întru dezvoltarea conștiinței poporului și dezvoltarea interesului față cu instituțiunile culturale.*)*

Din lucrările întrate dela membrii, în meritul acestora, cele mai succese să se recomănde comitetului, spre a fi susceptibile în programa adunării generale, iar celelalte să se publice în organul reuniunii.

5. Să se stăruie cu insistință a se încasa toate taxele restante.

6. Să se recerce membrii, a restitui prezidiului colectele pentru monumentul valorosului fost prezident și profesor al nostru Teodor Ceantea, cel mult până la 1 Decembrie a. c.

7. Să înaintați de loc după prima conferință lista membrilor, atât secretarului general cât și administrațiunii organului oficios, arătând special cari sunt membrii noi și unde sunt mutați cei ieșiți din despărțământ.

8. Despre decursul conferințelor, secretarului gen. să înaintați protocol, în timpul prescripș de regulament, iar organului reuniunii raport amănunțit. Asemenea rapoarte ar fi foarte conșult a se trimite și altor foi, spre a ține în curență cu afacerile noastre și publicul mare.

9. Cu scopul de a țineă adunarea generală mai de timpuriu, ne rugăm a nu întârzia cu raportul general despre starea și activitatea despărțământului. Acest raport, până la 1 Iulie, — în tot cazul — trebuie să fie la prezidiu spre a puteă face dispozițiunile necesari pentru convocarea adunării generale.

10. În sfârșit dorind a câștigă membrilor reuniunii ocaziuni pentru recreare și înmulțirea cunoștințelor tot odată, vă rugăm să supuneți discuțiunii, chestiunea escurziunilor științifice mult accentuată la adunarea generală, din incidentul alegerii locului pentru proxima adunare generală, și să ne comunicați de loc după prima conferință, dacă doresc membrii să iee parte la o asemenea escurziune mai mare. Spre exemplu: la Budapeștu, la Brașov, la Sibiu, la Orșova ori eventual la Fiume. Și dacă majoritatea s'ar exprima pentru o atare escursiune, să-i angajați a subscrie o declarațiune comună depunând la presidiu de fiecare persoană o cauțiune de câte 10 coroane spre scopul acesta, cu deobligamentul de a perde cele 10 cor., dacă din orice cauză s'ar retrage și n'ar participa la escurziunea ce se va întreprinde, în care caz cauțiunea depusă ar cădeă în favorul celorlalți excurzioniști, eventual în favorul Reuniunii. Declerațiunea scrisă,

---

*) Lucrarea cea mai bună în meritul acestora va fi premiată cu 30 cor. puse la dispozițiune prezidiului de cătră un spriginitor anonim al Reuniunii.

dimpreună cu cautiunea să o transpuneți presidiului cel mult până în 1 Ianuarie 1908, spre a putea face de timpuriu dispozițiile necesare pentru câștigarea favorurilor trebuincioase. — Privitor la loc, ne vom acomoda dorinții majorității, iar spesele vom căuta ca nici într'un caz să nu se urce peste 40—50 coroane. Dacă se va putea cu aceasta sumă, mergem chiar până la Roma.

Și cu aceste, dorindu-vă tot binele și succese strălucite am rămas

Arad, la 22 Oct. (4 Noembrie) 1907.

Al vostru frate **Iosif Moldovan**,
prezident general.

Controlarea școlii.

Atât omul singuratic cât și o societate mică ori mare, au anumite reguli ori obiceiuri. Unele dintre aceste sunt favorabile pentru dezvoltarea societății ori a persoanelor singuralice; altele însă, au fost bune, dar cu schimbarea timpului au devenit slabe, bătrâne, nefavorabile pentru binele ori progresarea societății căreia îi aparțin.

Omenimea zi de zi să dezvoaltă, fără ca aceasta dezvoltare să se observe și astfel își formează reguli și obiceiuri noi, combate și răstoarnă adevăruri pe cari bătrânii le țineau de neresturnabile. Aceste adevăruri cari azi în secolul luminilor devin necorăspunzătoare, cândva erau foarte bune, pentru că au corăspuns timpului trecut, dar acum haina lor cea albă s'a rupt și s'au înegrit.

Precum arborele cel falnic care își înalță odată cu mândrie coroana spre cer, îngreunat de povara anilor să pleacă spre nimicire și locul care la ocupat vreme lungă îl lasă altui arbore tânăr, așa omul și alte viețuitoare, ba chiar și regulele, obiceiurile după cari trăiește societatea, după ce îmbătrânesc și nu mai sunt în stare a ajuta progresarea, dispar, ca locul lor să-l ocupe altele noauă.

Dacă privim în viața școlii române, vom vedea că și ea mai are încă unele datini cari sunt bătrâne, nefavorabile pentru dezvoltare. Una dintre aceste e *controla*.

Nu voesc a combate controlarea din punct de vedere al liberalizmului, ci numai din punct de vedere pedagogic.

După cum știm, învățătorul în decursul anului școlar e controlat prima oară de protopop, a doua oară de director, iar a treia oară de oameni din comună, cari sunt membrii cu drept de a controla școala, etc.

Controlarea din partea protopopului nu o țin de des-avantajoasă, de o parte pentru că e foarte rară, de alta parte pentru că protopopul nici când nu părăsește școala fără ca să îndemne copilașii la ascultare și muncă. Așa dară această controlă e suferibilă.

În locul al 2-lea voesc a spune ceva despre controlarea din partea poporenilor. Aceasta este una dintre cele mai rele, din mai multe puncte de vedere. Primul argument ce-l aduc contra obiceiului acestuia e că: țăranul nu să pricepe la trebile pedagogiei nici cât e negru sub unghie. Deci dacă nu știe pedagogie, nu știe ce și cât material trebuie propus, dacă nu pricepe nimic, atunci ce vine să vadă? Sau numai pentru aceea cercetează școala, să exercite dreptul ce-l are, ori să conturbe prelegerea? Eu țin de superflu obiceiul ca poporeni să controleze învățământul.

Acum să vedem despre controlarea preotului ca director. Să luăm numai comunele în cari preotul cu învățătorul trăiesc rău unul cu altul, pentru că în comunele unde cei doi inteligenți trăiesc bine, nu e nimic serios, afară că conturbă prelegerea, rupe firul propunerii și reține cu un jumătate paș mai în urmă înaintarea învățământului.

Așa dară preotul ca nepretin învățătorului, fără al interesă persoana învățătorului, merge să controleze din datorință. Își face observări la unele ori altele, pe cari învățătorul — fie bune ori rele — nu le ia la cunoștință cu plăcere, pentru că sunt dela dușman.

De multe ori, observările cari le scrie directorul în anuar, aduc pe învăț. în iritare, iar cu spirit iritat nu poate conduce învățământul spre progres.

Deci întâmple-se într'o lună numai 5 controlări de aceste, cari nu convin învățătorului, aceste sunt 5 zile de iritație și în progresul școlii 5 nule, și făcând atâtea zile

în care învățământul stă pe loc. Impreunându-le pe aceste cu cercetarea neregulată a școlii, vom observa, ca și examenul samănă câtră o nulă. Așa dară eu sum de părerea: că controlarea școlii în — forma actuală — nu aduce nimic bun. Afară de aceste susțin, că pe omul conștientios nu trebuie controlat, căci el își știe împlini datorința sa fără îndemn și înboldire; iar omul neconștientios poate fi tot controlat, spor tot nu va face. Așa dară în amândouă cazurile controla e superfluă, ba dacă luăm în considerare greselile ce le comit contra pedagogiei controlorii noastre, apoi controla e tocmai stricătioasă, ea e roată împedecată la trăsura înaintării noastre culturale, iar de aceasta n'am avea lipsă, pentrucă și așa mergem mereu spre înaintare.

Controla prin oameni fără cunoștințe speciale, e un obicei vechiu nefolositor azi, la care putem aplica zisa »Tot pomul, care nu aduce fructe, să se taie și arunce în foc«, căci e timpul să-și lese locul altui obicei bun și favorabil dezvoltării noastre.

Petru Zoțu.

Desemnul în școala poporală.

(Proiect de procedură.¹⁾)

E constatat, că desenul — ca mijoc de intuițiune — are influința puternică asupra facultăților spirituali, de aceia în timpul mai nou — s'a introdus în mod deobligător și în școalele poporale.

Desemnul este ocupațiune frumoasă, plăcută, distrăgătoare și instructivă; contribue la promovarea disciplinei școlare, face metodel mai efectuos, deșteaptă interesul, leagă atențiunea, desvoaltă gustul estetic și dă direcțiune dispozițiunilor sufletești spre ocupațiuni industriale și de artă.

¹⁾ Predat în adun. generală și adnexat la protocol sub F).

Scopul propunerii desemnului în școala populară este: deprinderea mâinii și a ochiului; spre a putea deosebi lucrurile naturii după poziție, mărime, formă și culoare; spre a le intui independent și a-le reproduce conform propriilor impresiuni, va să zică: deodată cu intuirea, a dezvoltă și capacitatea, de a-le schița fidel.

Procesul instrucțiunii ar fi următorul:

Clasa I.

Încă în anul prim de școală, deodată și paralel cu exercițiile de vorbire, facem și exerciții desemnatorice, cari la acest grad — vor suplini exercițiile scripsali.

Materialul ar fi: desemnarea și deosebirea liniilor după poziție (vertical, orizontal, costis, paralel); după formă (subțire, gros, lung, scurt, nalt, scund, oblu, frânt, curb, rotund, oval) etc.

Pentru-ca metoda să fie mai cu efect, și ocupațiunea școlarii mai plăcută și distragătoare, nu vom purcede în mod sistematic — ca la geometrie — dela punct la linie, ci acomodându-ne cu totul firii și cercului de cunoștință a școlarii, vom începe exercițiul dela noțiunea și forma ce l-a impresionat mai mult până la aceasta vârstă și prin urmare o cunoaște mai bine. Aceasta este linia cercuală, roata.

Vom deprinde pe elevi a face un cerc în aer prin învârtirea brațului, mai apoi a face un cerc mai mic prin învârtirea degetului și a condeiului. După acest exercițiu corporal, foarte plăcut școlarii, învățătorul va face aceasta mișcare a brațului cu creta în mână pe fața tablei și în desenul făcut, școlarii vor recunoaște roata. Va exercită apoi tot aceasta cu câte un școlar la tabla școlii, apoi cu toți școlarii pe tablitele lor.

De loc după aceasta, fără a lăsa elevii să se plictisească de monotonia exercițiului, combinăm o figură. Facem o roată mare și deasupra ei o roată mică. Sub roata mare punem două liniuțe verticale. În roata mică punem un punct și lângă ea o liniuță orizontală. La vede-

rea acestei figuri elevii neîntrebați, involuntar vor strigă. pui! pui! — Insufletețrea și bucuria va fi generală. Școlarii cu multă sîrguință vor încercă se imiteze figura după tablă, vor umple tablitele de pui, și vor merge veseli acasă, să arate mamei ce știu ei face.

Tot cu asemenea bucurie vor veni iar la școală, să mai vadă ceva nou dela iubitul lor învățator.

Spre a-le face nouă bucurie școlarilor, învățatoriul va desemnă pe tablă un pui și va intui cu școlarii părțile lui: capul cu ochiul și cu ciocul, trunchiul cu cele două picioare și va mai adauge acum aripile și coada.

Punând cercul mic lângă cercul mare, vom desemnă puiul și în alta poziție, spre exemplu mîncînd.

Desemnînd apoi în jurul unui pui mare mai mulți pui mici, în închipuirea școlarilor se va imagină cloța cu pui.

Formînd din cerc și alte figuri ușor înțelese de școlari, spre exemplu: un cap de om, o mîță, un iepure etc. etc. dispozițiunea sufletească a școlarilor va crește din zi în zi, se vor deprinde la activitate fără să simtă greutate, iar gingașele lor mîni vor devenii tot mai destere în înmanuarea condeiului.

De aici încolo procedem cu ușurință. Școlarii și-au câștigat deja atîta desteritate, în cît succesive și fără greutate pot reproduce semnele sunetelor și a numerilor tractați; iar cu desemnul putem trece la cercul turtit, adecă la oval, din care iarăși formăm diverse figuri, precum; ou, rața, gîscă, cocostîrg, cocos, curcă, porumb, rîndunică, porc, capră, bou, cal, broască, gîndac, paingin, etc. etc.

După aceste, trecînd la figuri compuse din linii drepte, vom desvoltă conceptele: vertical, orizontal, costis, paralel etc. și desemnînd diferite figuri de mobile și recvize, vom reinprospetă noțiunile câștigate la exercițiile de vorbire.

Dintre figurile cu linii drepte și precise notăm aci: scaunul, masa, dulaful, banca, ușa, fereasta, scara, grebla, grapa ect.

Se vor mai desemna figuri cu linii combinate precum : căruț, roabă, plug, jug, car, orologi, sticlă etc. etc.

Clasa II.

În legătură cu ezercițiile intuitive vom deprinde elevii la desemnarea fețelor. Începutul îl facem cu desemnarea padimentului din sala de învățământ, prin marcarea zidurilor cu câte o linie așezată conform cunoștințelor câștigate la orientarea în spaț, și anume : zidul din față și dos, cu câte o linie orizontală, iar zidurile din dreapta și stânga cu linii verticale. Vom notă locul ușei și a ferestrelor în zidurile corăspunzătoare și în sfârșit tot cu fețe potrivite vom fixa locurile cuprinse de masă, scaun, dulaf, cuptor, tablă, bănci și celelalte mobile din școală.

Lângă sala de învățământ desemnăm celelalte localități din edificiul școlar, apoi curtea școliei, în care vom notă locul ocupat de edificii ; iar lângă curte marcăm și teritorul grădinei școlare. Ca ocupațiune casnică, școlarii vor desemna tot așa odaia lor de locuit, casa, curtea și grădina, cu marcarea lucrurilor mai însemnate din trânsele.

Eșind din curtea școliei, vom marca în desemn locul ce-l ocupă casele vecine din stânga și dreapta școliei și vom intui șirul de case, apoi trecând la casele și intravilanele din fața școliei, vom desemna strada, continuând cu piața, comuna etc.

Eșind în hotarul comunei vom reproduce prin desemn cele văzute : șes, colină, deal, munte. Vom notă părțile esențiale ale muntelui : poală, coaste, vârf, culme, vale, pas, prăpastie, peșteră. Vom marca în desemnul nostru : drumul de țeară, drumul comunal, drumul de fer, râul, balta ; eventual înzula și peninzula.

Prin un cerc mare împărțit după cele 4 regiuni, vom desemna și eterniză în memoria școlarilor cunoștințele despre orizont.

Ca ocupațiuni liniștite, vom lăsa să desemneze curtea cu edificiile economice, conform procedurii de sus și la loc potrivit să facă animalele de casă conform cunoștin-

țelor din anul trecut. Să facă un cocostârc în baltă. Rețe, găște în apă. Să desemneze boi la car ori la plug. Mobilele în sala de învățământ. Cocosul, găina și puii la gunoi etc. etc. prin cari ocupațiuni elevii pe lângă distrașiune plăcută, ocupă memoria și se deprind la combinațiuni dezvoltând fantazia.

Clasele III - IV.

În aceste clase începem desemnul mai precis în caete de desemn cu și fără împărțiri. Vom folosi sistemul geometric: dela punct la linie, față și corp, arătând cum se desvoaltă eceste una din alta. Din linii și fețe împărțite și așezate cu precizieune combinăm diferite corpuri regulate, stele, tapetării și brodării.

La geografie continuăm procedura începută în clasa a II-a. Dela comună trecem la marcarea comunelor vecine, conform pozițiunilor lor după regiuni și succesive vom desvoltă cartă cercului, comitatului, țării cu câmpiile, dealurile, munții, râurile lacurile, drumuri de țeară, de fer ect. ect. Pentru spriginirea memoriei și desvoltarea gustului și spre deosebirea diferitelor cercuri și comitate, vom folosi acvarele.

Din natură: vom desemna mobilele și recvizitele școalei eșezate în diferite poziții. Vom continuă apoi cu frunze de plante, schițând vânele, forma în contur simplu, în care la purizare vom aplică diferitele forme de brăzdături.

Clasele V și VI.

La clasele superioare ne folosim de desemn ca mijloc de intuire la predarea diferitelor studii. Geometria, geografia, naturala, economia, fizică le propunem desemnând. Diferitele mărimi, forme de corpuri, părți de plante, împărțiri de grădini, fenomene etc. etc. vor fi mai bine cuprinse, dacă le vom prezenta elevilor și prin desemn.

Ca ocupațiuni domestice reproducem prin școlari diferitele mape geografice în cât se poate colorate; pre-

gătim din carton corpurile regulate din geometrie și facem din lemn recuzite fizicali și economice în miniatură.

La desemnul ornamental, în lipsa de corpuri și modele naturale (animale umplute, figuri de gips, cosuturi, țesături cioplituri, sculpturi), vom deprinde pe școlari a deșemna după modele tipărite.

Iosif Moldovan.

Elemente străine în limba românească.*)

On. adunare generală!

Tuturor oamenilor, în special învățătorilor, li se impune datoria iubirei adevărului. Cunoașterea și urmarea acestuia este unica panacee, care poate să mântue pe om. Unde nu adevărul e stăpân, omenimea zace sub jugul nulității lor de sus până jos, însăși fala popoarelor apare într'o lumină falsă, urmată sau precedată de suferințe seculare. Așa a pățit-o și poporul român.

O chestie dintre cele mai agitate a fost de câteva secole chestia originii poporului român. Când s'a ajuns la o oarecare soluție, ai noștri erau nesatisfăcuți cu declarația că suntem urmașii falnicului Traian și fără a face ceva demn cu adevărul în mână ca niște fataliști am suferit 1800 ani preocupându-ne exclusiv de o mândrie falsă națională.

Când chestia originii noastre fu deslegată, filologii noștri credeau, că limba vorbită de urmășii lui Traian nu este cea adevărată; cereau reconstruirea limbei străbune latine a strămoșilor noștri, cereau scoaterea tuturor elementelor străine din limba noastră. Aceasta a fost perioada *puriștilor* cum li se zicea. Când a apărut pe orizontul literaturii române școala literară a *junimiștilor* din Iași, scriitori și savanți cer păstrarea limbei poporului așa cum o vorbește dânsul. Nizuința puriștilor, care a creat

*) Disertațiune citită în ad. gen. din Arad. Adnex la protocol sub G.

grandomania goală națională, a fost una dintre cele mai greșite, a fost falsificarea inconștientă a actelor celor mai prețioase de istorie și mândrie națională precum vom vedea. Junimiștii au găcit adevărul.

Intre junimiști s'a aflat un savant diletant cu numele *Cihac*, carele a adunat întreg materialul lexical al limbei române în cartea »Dictionnaire d'etimologie dela langue roumaine«. Comparând cele două părți, din care e compus, rezultă că în limba română numai $\frac{1}{5}$ parte de cuvinte sunt de origine pur latină, iar $\frac{4}{5}$ străine. Acest adevăr a spăriat așa de mult pe români, încât a trebuit să ridice cuvântul cel mai genial om al Românilor, Hașdău și să combată afirmările lui Cihac. Hașdău pentru moment a învins pe Cihac, mândria a supus adevărul.

Coloniștii lui Traian din Dacia precum știm, cu vremea s'au rupt cu totul de statul roman. Stăpâni peste stăpâni s'au părădat în Dacia fericită de oarecând a Romanilor. Rupându-se legăturile între elementul roman din Dacia, limba coloniștilor divului Traian luă o dezvoltare independentă întru câțva de cea latină din Italia. În decursul acestui proces de dezvoltare cutropesc popoarele barbare Dacia și întreg Orientul Europei. Toate popoarele aceste în privința numerică mai tari ca Românii, devin stăpâne politice culturale peste Români ca și în Italia. Goți, Slavi, Bulgari, Ruși, Leși, Sârbi, întemeiază stat pe teritoriul nostru. Experiențele raportului dintre popoarele de azi ne dovedesc că conlocuirea deosebitelor popoare aduce cu sine și un schimb de cuvinte între aceste. Poporul român din Ungaria a împrumutat dela Maghiari cuvintele vieții de stat și altele culturale. Tot așa s'a întâmplat aceasta și în vremea bulgarilor, grecilor, leșilor și-a celorlalte popoare străine. O mulțime de numiri de localități, limba slavo-greacă a cărților bisericești; zapisurile, letopișetele, aghioasele, condacele, polcovnicii, vozii, actole de rumânie, ispravnicii și înc'o sumedenie de aceste cuvinte greco-slave ne vorbesc azi despre un trist trecut al neamului nostru și tot odată despre o tărie de viață neîn-

vinsă a limbei românești. Ce s'a întâmplat, unde sunt acei stăpâni, cari ne-au împistritat limba cu cuvintele lor? Cel puțin depe teritoriul locuit de români au dispărut cu totul, noi suntem până azi în locul strămoșilor, sporiti în număr și virtuți și ne apropiem tot mai mult de viitorul de aur profetit de poet.

Cum să esplică oare acest lucru? Altcum nu se poate decât numai în chipul următor. Limba română este cea mai frumos sunătoare în orient. Precum în Italia stăpânii Goți, Longobarzi și celelalte, sau în Gallia limba Gallilor a trebuit să cedeze celei latine dând naștere limbilor romanicе: *italiană* și *franceză*, asemenea și în Dacia superioritatea limbei românești a înghițit limbile barbare cu popoară cu tot. Cuvântul străin s'a acomodat firei celui românesc, ca și străinul, care își ia nevastă de român. Föbiró = fibirău! În fața limbei românești cel străin are sau să se acomodeze total sau să plece mai departe. Limba românească în forma ei de azi ne arată procesul ce se petrece cu apa, în care arunci o mulțime de minerale. Fiecare schimbă gustul apei, dar apa tot apă a rămas, mineralul însă s'a topit, a dispărut pentru noi. Așa au pățit și popoarele străine, ne-au schimbat mult limba, dar aceasta tot limbă romană—română a rămas, iar puternicii stăpâni de odinioară au dispărut de pe grumazii nostri, și numai cuvintele lor ne mai povestesc despre existența lor și trăinicia limbei noastre. Suntem o mare, în care s'au topit toți, cari au plutit-năvălit peste noi. Eu cred, că în fața acestui adevăr nu-i mai poate fi nimărui rușine de elementele străine ale limbei românești, ci din contra va simți un fel de adevărată mândrie, când își va aduce aminte de istoria acestor elemente.

Și au mai produs ceva elementele aceste. Ca și în apus limba engleză, în orient limba română este limba cea mai ușoară de învățat, La ușorătatea aceasta, afară de sonoritatea superioară a limbei românești, care o face plăcută pentru auzul tuturor, a contribuit foarte mult elementele străine. Anume mai fiecare popor din Europa

află ceva din al său în limba noastră, aceasta o face și mai ușoară și mai accesibilă pentru străini. E deja banal a mai vorbi despre rolul diplomatic al limbei românești în Orient—dar așa e că țărănimea popoarelor vecine cu neamul românesc în contact unele cu altele se folosesc de limba românească.

Doamnelor și Dilor! Iată elementul străin în limba noastră ca martor istoric despre un trecut zbuciumat al unui popor cu garanța viitorului în limba sa. O declar franc, sunt mândru de elementele aceste. Un singur element străin ne este spre rușine: *alfabetul slavon*. Timpuri nefaste ni l-au adus pe cap, bigotismul ni-l forțează sub specia unei credințe falze tradiționale. Afară cu el din toate santuarele culturii noastre, afară cu el și cu primejdia su-părării genialului istoric, Iorga, carele cu atâta căldură neînțeleasă ni l-a aplicat pe publicațiile D-Sale! Și să vă mai spun: și aceia, că schimbându-se raporturile de viață în evoluția socială-economică a popoarelor, garanța viitorului nostru nu mai este numai însăși limba. Condițiile de viață ne cer lupte, pregătiri nouă și în fața acestora cunoașterea adevărurilor nouă. Stăpâni peste aceste cântecul lui Goga nu nu ne va doimi despre un vis neimplinit, și va resună altcum doina lui Eminescu »Dela Nistru pân' la Tisa...«

Cât despre elementele străine față cu însăși limba română, dacă le-am putea îngrămădi în forma unui monument, cu toată liniștea sufletului am putea înscris pe aceasta cuvintele poetului roman »Non omnis moriar«. Nu voiu muri în veci!

Ioan Costa,
prof. prep.

Despre pedepse.*)

(în educațiunea familiară).

Doamne, oare cum mi-aș putea crește copiii mei bine, cum i-aș putea face mai virtuoși și mai de omenie; că

*) Lucrare cetită în adun, gen. din Arad, adnexată sub O).

văd, că în ziua de azi creșterea bună e cărarea fericirii și nu poziția și nici averea?!»

Aceasta eră ideia în jurul căreia părintele Filimon preotul din Z. petrecea zile și nopți întregi, judecându-o și analizându-o în fel și chipuri.

Avea adecă preotul din Z. doi copii, cel mai mare eră fecior, iar al doilea o fetița.

El nu se gândea de fel, că oare ce poziție să-i câștige fiului său în societate, adecă că pe ce carieră să-l dedice.

Nici la aceea nu se gândea, că oare câtă zestre o să dea fetei sale, când o va mărita și că unde și la ce școli să o ducă, nu să gândea nici odată la toate aceste... Și de ce nu?... Știa el bine, că toate aceste o să urmeze de sine, se îngrijă deci numai de baza morală-solidă pe care se vor zidi toate.

În chibzuelile lui își trăgea socoata întotdeauna cam așa :

»Eu le sunt tată la copiii aceștia și legea firească e, să le doresc binele.

Și nici nu se poate altcum, cum le-aș dori răul, că doar îi iubesc ca pe ochi-mi din cap.

Dar oare cum să-l doresc acest bine și cum să-l și fac?!

Să le las bani, să le las avere după moartea mea?!

O, de tot lucrul ar sta pe atâta, ce ușor mi-ar fi!...

Har Domnului, sunt bogat și o pot face ușor a-
ceasta ...

Dar ce folos de avere, doar câte averi s'a prăpădit, numai de când eu știu — numai și numai că a lipsit sau mintea, sau moravurile bune.

Nu mă mir de cel fără de minte că e nefericit, ci mult mă mir de capul sănătos, care își întrebuintează mintea întru satisfacerea poftelor izvorânde din inima lui nesațioasă.

O, cât sunt aceștia de ușoratici, — n'au sămânța moravurilor bune, ba nici un simbure cât de săc care să-i

lege de dănsese; ... dar totuș, nu-s de compătimit, căci au minte, dar o întrebuițează rau.

Cum aș face eu ca copiii mei, sănătoși la minte, să întrebuițeze mintea lor, bine?!...

Numai așa, că îi voi crește într'o direcție sănătoasă, într'o direcție morală.

Și cum voi putea face aceasta?...

Eu așa cred, că dacă voi putea ajunge, ca sfaturile mele, — să fie pentru ei adevărate legi și încă în așa grad (măsură), că la caz de neefectuare a lor, au să răspundă pentru aceasta — atunci o să ajung și la rezultat; căci sfaturile mele numai bune trebuie să fie, deoarece numai direcției morale vreau să servesc cu ele.

Dar cum să-i știu face răspunzători, că mintea lor deși sănătoasă, e debilă încă și ei sunt cu mult mai slabi și prea naivi, ca să poată sta cu mine de față, ba să-și răspundă de nesupunerea lor?!

Cum să știu face dar? Să-i pedepsesc fără de ascultare?...

Nu știu ce să zic... dar totuș pedeapsa ajută, așa mi-se pare mie cel puțin.

Sângele (emoțiunea) îi face pe ei de nu mă ascultă, deci tot aceste au să sufere, de câteori ei sunt de vină și iar îndeamna, ca să-mi greșescă.

E un mare lucru însă, ca în educațiune să întrebuițezi pedepse, tocmai așa de mare, cași când un medicinist pregătește niște medicină ce conține și otravă și nu ști în ce raport are să stea cantitatea de medicină, cu celelalte cantități compunătoare.

Dar eu așa cred, că pedeapsa n'are a fi alta în educațiune, decât ca otrava în medicină, adecă tot medicină, dacă e bine întrebuițată.

Drept aceea precum medicul e cunoscătorul celor reale și tămăduitorul lor, așa și eu voi avea să fiu cunoscătorul celor abstracte (a sufletului) și tămăduitorul lor.

Deci o să-mi stabilesc bine planul de a pedepsi și o să-mi hotăresc bine raportul de a distribui din ea, (unde se cade).

Precum medicul, ca specialist, cunoaște temperatura morbosului, așa eu, asemenea ca specialist în educație ne, trebuie să mă nisuesc a cunoaște temperamentul elevului; și precum medicul conform temperaturii morbosului (pacientului) hotărăște împrejurările și modul de trai al morbosului, așa și eu conform temperamentului (elevului), voi hotări împrejurările și modul de a pedepsi.

Precum morbosul apoi, din zi ce merge spre rău reclamă mai multă îngrijire în măsura și calitatea medicației; așa și celui de pedepsit, din zi ce de lipsă am să schimb pedeapsa precedentă atât în măsură cât și în calitate.

Când elevul pedepsit să îndreaptă apoi spre bine, am să mă opresc — de-odată — mai de tot, iar când mai dă vreun semn rău, o să-i aplic pedeapsa de unde am rămas, sau dacă nu, mai bine să aștept să văd de să mai repetează acest caz, admoniindu-l și căutând cauza ce l-a îndemnat ca să-mi greșescă din nou — tocmai așa precum medicul tratează cu morbosul ce arată a se îndrepta.

Toate aceste eu nu le voi aplica însă, numai când e vorbă de buna purtare (morală), iar de învățatură (istetrie), numai atunci când sunt convins, că nu slăbiciunea minții e de vină, ci nesupunerea (incăpăținarea) — adecă când văd (sunt convins), că de m'ar ascultă și ar voi, ar putea să nu-mi greșescă.

Drept aceea precum medicul pentru fiecare morb își are rețetele medicinei sale, așa și eu o să-mi statoresc pentru fiecare fază a nesupunerii rețeta pedepsei corăspunzătoare.

Părintele Filimon, după nopți nenumărate petrecute în astfel de cugete și după mai multă praxă, și-a și statorit următoarele rețete, cari spuse în graul domniei sale sună așa :

1. Să-mi greșescă ori și cum elevul, voi căuta să aflui, că n'a știut că greșește, sau a voit să greșescă. Ori și cum însă să fie, pentru prima dată, nu fac alta decât îl admoniez între patru ochi, arătându-i, că n'a făcut

bine și de cumva a greșit cu voia — într'atâta îl voi judecă — sfătuindu-l, că-l voi face să se mârhească, ba poate să și plângă — (semn că îl doare).

Totodată apoi, cu aceasta ocaziune, îi voi spune, că de-îmi mai greșește odată, n'o să-l mai pedepsesc numai așa, ci și altcum — mai rău.

2. De-mi va greși a doua oară, tot în acea direcțiune, pe lângă pedeapsa cu mustrare, o să-i aplic și o pedeapsă corporală, dar nu cu băta și nu în fața oamenilor, ci în secret, — spunându-i receptul ce-l așteaptă în viitor — dacă mai greșește.

3. De-mi va greși a 3 oară, tot în acea direcțiune, o să îi acord pe lângă cele 2 pedepse de mai înainte și o pedeapsă cu băta, — la început mai mică, dar o să îi atrag atențiunea că poate fi și mai mare.

4. De nu să pocăiește încă, ci tot îmi mai greșește, în acea direcțiune, o să-l pedepsesc din nou, dar cu mult mai grav. Să înțelege că încă tot în secret și o să îi atrag totodată atențiunea, că o să-l arat publicului, care va desaproba purtarea lui necorectă și îl va desprețui.

5. După pedepse grave de mai multe rânduri, o să-l arat în cele din urmă și publicului și o să-l dojenesc și mustrez publice.

6. De nici aceasta nu folosește nimic, o să îi acord ultima pedeapsă; îl voi pedepsi corporal și publice.

Aceasta e cea mai gravă pedeapsă. Să poate asemăna cu o operațiune medicală. De nu să va întreprăta nici de aceasta, pedepsindu-l mai rar, o să mă fac în cele din urmă că am uitat cu totul de el și îi voi da interval (timp de corigare.) Numai când o să văd că s'a cores întrucâtva, mă voi apuca să-l manuez din nou.

De nu să îndreaptă însă în grabă, pedepsindu-l din când în când, o să îi arat cât este el de desconsiderat în fața lumii.

Un proverb zice: Să fii copilului slugă până la 6 ani, dela 6 ani până la 17 ani să-l stăpânești, iar dela 17 ani încolo să îi fii pretin. Eu însă mă voi feri să îi

fiu prelin cândva, dacă nu l-am putut stăpâni și dacă nu observ vre-o îndreptare la el.

Pentru-ca să pot ajunge la rezultat bun în calea începută, nu-mi trebuie alt ajutor (dascăl) pe lângă mine. Mai vătos de acela nu, care n'ar fi de acord cu rețetele acordate de mine și spunându-o aceasta și în fața lui, îl face dicos și fals.

Falzitarea și, dacă trebuie să dispară din internul copilului, și în locul lor să se întărească naturalismul și curățenia sufletului.

Tocmai de aceea îl și pedepsesc eu pe copil, la început în secret, ca să am teren ca eu singur să-l fac natural și nu toată societatea, care cel puțin din divergența firilor îl ajută, ici sau colo, în buimăcirile lui și îl face dăcos și fals. De altcum societatea de azi, în cea mai mare parte e falsă și nenaturală.

Totuș, eu nu voi eschide societatea de tot din educațiune, căci pe copiii mei, vreau să îi cresc pentru societate, deci și ia are să-mi servească de ajutor în lucrarea mea.

Voi dedă pe copiii mei, ca ajungând în contact cu societatea, să știe aprecia totdeauna lauda, adecă apreiarea unei fapte bune a lui, din partea societății și încă în forma aceea, ca să le servească apreiarea (lauda) societății ca și îndemn pentru alte fapte nobile. Asemenea apoi să se căiască și să le cadă greu judecata societății, când ar săvârși fapte rele...

Când voi ajunge, ca elevul meu să fie moral (în purtare) și cu mare interes față de raportul dintre el și societate; mi-am ajuns scopul.

Făcându-l moral și virtuos; l-am pus pe cărarea fericii, pe cum doream.

Când va fi apoi să-mi duc copiii mei la școală, (primul pas în societate al elevului), o să îi fac și învățatorului cunoscute, rețetele mele de a pedepsi și o să-l rog să le aplice întocmai, când e vorba de conduita (purtarea) copiilor mei.

De altcum sunt convins despre abilitatea învățătorului nostru și am nădejde, că ajutându-ne împrumutat, în ce privește creșterea copiilor mei, o să ajungem la rezultat bun.

Părintele Filimon a și rămas cu mare interes față de copiii săi.

Căuta încotinu să se convingă, dela învățătorul, despre purtarea lor.

Totdeauna îi dojenea sau pedepsea, când învățătorul îl ruga să o facă.

Cu un cuvânt, a rămas peste toți anii de școală a copiilor săi, *mâna dreaptă* — ajutorul indispensabil al învățătorului și mai apoi al profesorilor copiilor lui.

După atâta grije și osteneală, a și ajuns fericitul tată să-și vadă răsplata.

Într'o zi înainte de examenul de maturitate, fiul său îi zise: Tată dragă! Pe toți colegii mei îi aud povestind, că având odată diploma de matură, unul se va înscrie la jură, altul la medicină, ba altul la filosofie. Părinții lor încă de pe acuma s'au îngrijit să îi dedice unei sau altei cariere.

— Fiule! — zise bunul părinte. Eu nu ți-am zis nica și nici nu vreau ca să-ți dedic ție vre-o carieră. Îmi pare bine că recunosc în tine un om de omenie și isteț. Bucuria mea e, că mă gândesc în trecut să aflu mijloacele cu ajutorul cărora te-am putut crește pe cum doream, ca însămnându-mi-le, să le aplic și să pot crește și pe soră-ta care e încă mică, tot așa. Eu nu te dedic pe tine nici unei cariere. Cel mult dacă ți-aș recomanda numai vreuna.

Tu însă iești destul de copt acum, ca să te cunoști pe tine și să știi, că oare în ce poziție ai fi mai la locul, tău, cum ai putea servi mai mult societăți și ție însuși; deci pe acea carieră ți-o alege, care o cugeți mai nimerită pentru tine, căci toate îți stau deschise».

Peste 3 ani dela aceasta convorbire, fiul părintelui F. îi arată tătâne-său diploma de contabilitate câștigată în

țări străine, la școlile cele mai înalte. Nu peste mult a fost numit de ministrul de pe atunci, de contabil la visteria țării, iar mai târziu, convingându-se despre corectitatea și mâna lui curată, îl și întăriră în acest post. Tatăl său se bucura peste măsură văzându-l ajuns la un post așa de înalt.

La un an după aceasta. părintele Filimon, să îmbolnăvit rău și după un morb scurt, muri.

Soția lui Ana, fca lui Lucia de 13 ani pe atunci, precum și Iosif, fiul său, geliseră mult pe bunul lor (părinte) îngrijitor și educător.

După moartea Păr. Filimon, stările familiei sale, rămăseră tot ca mai înainte.

Feciorul rămase tot la postul său în capitală, iar văduva preoteasă Ana și cu fca ei Lucia, la moșia lor din satul Z.

Lucia precum mai amintii odată, era pe atunci numai de 13 ani. Creșterea ei pe mai departe rămăsese dar pe mâna mamei sale.

Preoteasa Ana nu era ceva educatoare bună, în cece privește educațiunea spirituală. În ale economiei însă era harnică ba și prea destoinică.

Lucia avea deci să sufere foarte mult dela buna sa mamă, carea nu că îi voia răul, dăr dela firea ei fiind mai liberă la inimă și buze; îi adresa de multeori cuvinte de tot nesărate. Să înțelege, ei toate aceste îi cădeau foarte rău, căci până trăia fiertatul părinte Filimon, nu auzise așa ceva. El încunjură vorbele rele, ba și pe preoteasa Ana o oprea dela așa ceva, voind să păstreze și să dezvoalte în fca lui rafinăria inimei nobile, curățenia sufletului, adevăta baza moralității unei femei adevărate.

După moartea părintelui Filimon, preoteasa Ana făcuse o clacă, de își ogori pământul.

La avea mulți țărani la cină, precum e obiceiul la astfel de ocațiuni.

Și știți cum e în cuină, de multe ori greșeste în ale mâncării și cel ce știe și decum nu, cel ce învață. Așa și Lucia, în sara aceea, greși-să oareceva în ale mâncării și preoteasa, mumă-sa, nu să o sfătuiască, sau dacă a certat-o să o fi certat între patru ochi, ci îndată ce dete de greșala Luciei, care tocmai atunci eră între oameni în chilie — vine în ruptul capului [cu o falcă în cer cu una în pământ] și o apostrofează în fel și chipuri, ba ne mai putând de mânie voia să o și lovească.

Lucia, la scena aceasta să înroși și i-să măhni inima, ba chiar și unii dintre cei prezenți să scârbiră puțin. Ia s'ar fi înroșit doar și atunci, când ar fi fost vorbă de alt-cineva și nu când era vorbă chiar de ia.

Tatăl-său nici odată n-a pedepsit-o publice și o astfel de pedeapsă, la ea nu eră comună, ci fi lăsă impresii de tot adânci.

Când văzû ia, că pentru un lucru așa bagatel mumă-sa ar fi în stare să o și bată, măhnită peste măsură, întră în chilia vecină, între cârtirile nesfârșite ale mamei sale.

Dupăce să duseră țărani, preoteasa Ana să apuca singură de cinat și cam înduioșată și ia, că ia făcut Luciei năcaz, o strigă din când în când să poftescă la cină.

Văzând că nu răspunde și nu vine, mai gândindu-se și la ceva rău, merse să vază de ea.

În adevăr, eră să își pearză cumpătul, când văzû pe Lucia că e trântită la pământ cu fața în jos și că abia mai puteă plânge biata, de suspinele dureroase isvorinde din inima ei. Lucia, nedurmind toată noaptea, în ziua următoare să pomeni cu o paraliză mai mică de creri, încât preoteasa Ana înspaimântată, numai decât anunța pe fiul ei, care și grăbi a doaua zi spre casă.

Dupăce să convinse losiv de cele întâmplare, sfătul pe mamă-sa, să lase pe Lucia la dânsul.

Lucia s'a și dus cu fratele-său... În capitală, ia mers bine Luciei și eră fericită, căci să narăveă (înțelegeă) de

minune și cu nevasta lui Iosif, care o prețuia foarte mult. Sub îngrijirea fratelui său, toate principiile corecte ale părintelui Filimon, să intrupaseră întrinsa și aceste calități ale ei, din preună cu frumseța te îndreptățiau să o crezi, de o adevărată virgină ideială.

Când s'a reîntors în satul Z., la mamă-sa, n'a mai venit singură, ci cu mirele ei, un Dr. în advocație, care abia aștepta să fie stăpân peste inima nobilă a gentilei coconite Lucia.

Povestea aceasta am scris'o, voind să arat, că pedepsele încă își pot avea partea bună în educațiune. Pedepsitorii cei dintâi să fie însă părinții elevului și tot ei să rămână (dacă împrejurările permit) executorii pedepsei și pe timpul educațiunii școlare. Învățătorul ar fi bine să fie numai judecătorul copiilor.

Am voit să arat apoi câteva legi, în felul de a pedepsi, ce le-am aflat de bune, din praxa mea de până acum. Am voit să arat mai departe, ce deosebire poate fi între educatori și educațiuni (crescători și creștere).

Și rezumez acum zicând :

«Educațiunea familiară trebuie să pregătească pe elev pentru societate, păstrându-i și dezvoltându-i naturalismul și ferindu-l de spoială și de prefacere. Educatorul, adecă sfatuitoarul și îndeosebi executorul pedepsei să fie totdeauna cel mai destoinic membru din familie.

O singură lumină, să fie, întru toate!

Petru Binchiciu,

inv. în litteu.

„Cornelia mama Grachilor“.

— Prelegere din istorie elevelor de clasa VI.* —

Pregătire.

Ascultați dragele mele eleve!

Cornelia mama Grachilor, despre care vă voi vorbi eu astăzi, a avut doi fii ; pe Tiberius Grachus și Caius

*) Adnex la prot. ad. gen. sub H).

Grachus. Ea i-a iubit și i-a îngrijit ca pe ochii ei. Cornelia le-a dat o creștere foarte bună, pentru aceea dânsa s'a făcut nemuritoare. O mamă ca și Cornelia astăzi abia să mai poate afla!

Anunțarea ținței.

Fi-ți atente! Astăzi vă voi vorbi dară despre »Cornelia mama Grachilor«.

Despre cine vă voi vorbi eu astăzi? N.! (Da astăzi ne vei vorbi despre »Cornelia mama Grachilor«.)

Predarea.

Băgați bine de seamă! Istoria vechilor Romani, ne spune nouă multe lucruri frumoase și mărețe despre bărbații Romani și despre matroanele Romane.

Cornelia, mama Grachilor, încă a fost o matroană Romană, al cărei nume oamenii nu l-au putut uita și nici nu-l vor uita nici odată. Ea s'a făcut nemuritoare. Istoria Romanilor ne spune prin ce s'a făcut Cornelia nemuritoare și anume prin aceea, că ea a avut doi fii: pe Tiberius și Caius, pe cari ea îi iubea și îi îngrijea ca pe ochii ei. S'a fost hotărit ea, încă pe când erau mici fiii săi, să facă din ei astfel de oameni, încât să strălucească prin fapte mărețe și nobile între conașionalii lor.

Ca ce fapte au săvârșit ei, aceea se poate vedea tot din Istoria Romanilor, despre ce altădată vă voi vorbi.

Aici e vorba de mama lor.

Cornelia mama Grachilor a fost o femeie de model între toate Romanele. Pe ea nu numai Romanii o admirau pentru modul bun de creștere al fiilor săi, ci o admirau pe ea popoare întregi, fiindcă al ei renume s'a lătit peste multe țări.

O mamă care să grijească de buna educațiune, de buna creștere a fiilor săi, cu atâta gingășie și blândețe, precum a îngrijit Cornelia, azi abia să mai poate afla! Toate mamele pot lua învățătură dela ea! Fiți numai atente! Odată venind la Cornelia o amică de a ei, o rugă

să-i arete ce are ea mai scump în casa ei? Ea atunci adusă pe amândoi fiii săi de mână și zisă. Eată ce am eu mai prețios, nu numai în casa mea ci în lumea aceasta! Aceștia sunt odoarele mele cele mai scumpe! — Cornelia și-a dat toată silința de a-și crește cât mai bine fiii săi, dar și ei în schimb, așa de bine se purtau, că mama lor putea fi mândră cu așa băieți buni și ascultători!

Explicări logice.

Ascultați dragele mele! Știți voi cum devine cineva nemuritor sau nemuritoare? Dacă voi nu știți vă voi spune eu: nemuritor sau nemuritoare devine cineva așa, dacă în viața sa face fapte bune, mărețe și nobile, atunci după moarte numele său nu se va da uitării, ci va fi pomenit veacuri întregi.

Cum să face cineva nemuritor sau nemuritoare? N.! (Nemuritor sau nemuritoare se face cineva atunci, dacă în viața sa face fapte bune, nobile și mărețe.) Dar știți voi ce însemnă cuvântul »matroană«? Dacă nu, vă voi spune: »Matroană« însemnă tot atâta cât femei mai în etate venerabilă și cinstită. Ce însemnă cuvântul »matroană să spună B.! (Cuv. »matroană« însemnă tot atâta cât femei mai în etate venerabilă și cinstită.)

Reproducerea.

Cine a fost Cornelia? Spune N.! (Cornelia a fost o matroană Romană). Câți fii a avut dânsa? B.! (Ea a avut 2 fii). Și cum i-a chemat? C.! (I-a chemat Tiberius și Caius). Cum i-a crescut ea? D.! (Ea i-a crescut foarte bine). Și prin faptele ei cum s'a făcut ea? N.! (Prin faptele ei ea s'a făcut nemuritoare.) Astăzi să mai află o mamă ca și Cornelia? B.! (Azi de tot rar să mai află.) Numai Romanii o admirau pe ea pentru buna creștere ce a dat-o fiilor săi? N.! (Pe ea nu numai Romanii o admirau ci o admirau popoare întregi!)

Cine a venit odată la Cornelia? D.! (La Cor. a venit odată o amică de a ei.) Și ce o rugă amica ei? B.!

(O rugă să-i arate ce are ea mai scump în casa ei). Și ce a zis? N. ! (Ea și-a adus fiii de mână și a zis că aceia îi sunt odarele ei cele mai scumpe!) Dar copiii în schimb cum să purtau? C. ! (Ei în schimb să purtau foarte bine, așa în cât mama lor putea fi mândră cu ei!) Așa-i!

Caracterizarea persoanelor.

Insemnați-vă! Istorioara aceasta are 3 persoane și anume: Cornelia, o femeie blândă și gingașă, care și-a crescut foarte bine fiii săi; apoi Tiberius și Caius cari erau buni și foarte ascultători!

Aplicarea. (Abstragerea inv. mor.)

Ce exemplu pot învăța toate mamele din această istorioară? N. ! (Toate mamele pot lua aceea învățătură din aceasta istorioară, ca să-și crească fiii așa precum i-a crescut Cor.) Vedeți dragele mele dar! De-aici învățăm încă ceva și anume: să fiți ascultătoare și bune față de părinții și binevoitorii vostri, ca și fiii Corneliei, dacă voiți să vă iubească părinții vostri și binevoitorii vostri! Dacă voi vă veți purta așa, apoi chiar și Dumnezeu vă va iubi! Cum aveți dară să vă purtați? N. ! (Noi avem să ne purtăm bine.) Așa este!

Helena Murgu,
învățătoare în Chitighaz.

Raportul comisiei organizatoare*).

Onorată adunare generală!

Membrii comisiei organizatoare întrunindu-să în ședință, se constituiesc în modul următor: președe Ioan Costa, iar raportor al comisiei Traian Țabic.

Comisia organizatoare cenzurând amănunțit raportul general al biroului central, despre activitatea reuniunii învățătorilor, propune: ca în general să se iee la cunoștință.

*) Adnex la prot. ad. generale sub I.)

În ce privește aprelierea în spetial, comisiunea face următoarele observări respective propuneri :

1. Cu pripire la chestia organului, reuniunea să roage comitetul central, ca acesta să întrevină pe lângă persoane ponderoase didactice, ca din când în când să scrie la acest organ, pentru rădicarea nimbului acelaia și tot odată a reuniunei.

Acelaș comitet să compună o listă de colaboratori, dintre acei învățatori membrii reuniunei noastre, cari sau ocupat pe cale ziaristică cu scrieri didactice, și aceasta listă să figureze permanent pe cuperta organului, ca și prin aceasta să dăm oarecare imbold și satisfacție morală a-celora.

Intru cât starea casei ar permite, comitetul să se ocupe cu ideia remunerării redactorului organului, ca astfel substrăgându-se eventual dela alte ocupațiuni, cu atât mai vârtos să se poată dedica redactării acestui organ.

2. Nu putem din destul aprecia activitatea comitetului pentru pașii întreprinși întru ridicarea monumentului Teodor Ceonța, care bărbat mai bine de un pătrar de veac a ținut sus flamura reuniunei noastre. Din parte-ne rugăm reuniunea să-și arate idealismul care o a caracterizat în tot-deuna în aprecierea oamenilor valoroși.

In nex cu aceasta afacere importantă, comitetul să întreprindă colectă în cerc mai larg pentru ducerea la izbândă mai grabnică acestei dorințe obștești a noastră.

3. Luând în considerare marea importanță a chestiei discutate în afacerea planului de învățământ și a terminologiei, conziderând mai departe că reuniunea din cauza că nu dispune de timp fizic întru finalizarea acestei chestii propunem: ca aceasta afacere să se predeie spre finalizare comisiei constătătoare din următorii membrii: Iosif Moldovan, Ioan Costa, Iuliu Groșorean, Protasie Givulescu, Nicolae Boșcai, Ioan Vancu, Petru Vancu, Mihai Vidu, Dimitrie Boari, Ioan Crișan, Dimitrie Micu, George Petrovici, Ioan Roșu, Pavel Dârlea și Dimitrie Olari, care la timpul său ocupându-se meritoric să raporteze comitetului,

ca acesta să poată satisface ordinațiunii V. Consistor și proximei adunări generale să raporteze despre rezultat.

4. Cu privire la membrii absenți cari și-au înaintat scuzele, neîntrunind condițiunile stipulate în concluzul luat în adunarea generală din Șiria, comisiunea nu-i poate propune spre scuzare.

În fine ne ținem de plăcută datorință a ne exprima mulțămirea și recunoștința comitetului și în deosebi președintelui și prim secretarului reuniunii, cari și în anul acesta s'au achitat cu demnitate de îndatoririle impuse, rugând adunarea generală să le dea cu recunoștință absolutul pe anul de gestiune.

Dat în ședința comisiunii organizatoare ținută în Arad la 30 August 1907.

Traian Tabic,
raportor.

Ioan Costa,
președinte.

Georgiu Petroviciu

Iosif Stanca

G. Olariu.

Bugetul Reuniunii pe anul ad. 1907—8*).

On. adunare generală!

În tenorul §-lui 14, litera g) din statutele reuniunii precum și în conformitate cu concluzele aduse în chestie de ad. desp. prot. avem onoarea a vă prezenta aci următorul *proiect de buget* pentru acoperirea speselor reuniunii pe anul administrativ 1907/8:

1. Pentru editarea și tipărirea organului oficios al reuniunii . . . . . 600 cor.
2. Pentru acoperirea speselor administrative la biroul central și biblioteca centrală . . . . . 200 cor.
3. Remunerațiunea secretarului general al reuniunii votată de ad. gen. din 1900, prin concluzul Nr. 28, litera d), pentru serviciile prestande . . . . . 50 cor.

*) Adnex în prot. ad. gen. sub M.)

4. Pentru acoperirea cheltuielilor adm. din desp. prot. și anume:

a) Desp. prot. Arad	15 cor.
b) " " Chișineu	15 cor.
c) " " Șiria	15 cor.
d) " " Boroșineu	15 cor.
e) " " Buteni	15 cor.
f) " " Radna	15 cor.
g) " " Hălmațiu	15 cor.

5. Pentru augmentarea bibliotecii centrale și compactarea cărților . . . . . 60 cor.

6. Pentru acoperirea cheltuielilor delegaților noștri la ad. gen a reuniunilor surori . . . . . 50 cor.

7. Cheltuieli neprevăzute . . . . . 10 cor.

Suma . . . . . 1075 cor.

Arad, din ședința ordinară a comitetului, ținută la 26 Iulie (8 August) 1907.

Iosif Moldovan.
președinte.

Dimitrie Popoviciu,
secretar general.

Raportul comisiei de școntare.*)

Onorată adunare generală!

Comisia cenzurătoare de casă, întrunindu-se în ședință, a debătut și cenzurat socoata casarului reuniunii noastre și a constatat, că pe baza actelor din anul expirat: Reuniunea noastră cu finea anului 1906 dispune de o avere

activă de	4449.46	Coroane
din cari sunt bani gata	39.53	"
elocații la banca „Victoria”	1766.63	"
taxe restante la membri	2643.30	"

Suma bagatelă, aflătoare în bani gata și restanța enormă, denotă starea deplorabilă a casei, ceea ce este a se atribui

*) Adnes. la prot. ad. gen. sub N.)

exclusiv indolenței membrilor reuniunii, neachitând la timpul său taxele cuvenite.

Pentru delăturarea acestui neajuns, comisia propune, ca On. adunare generală să indrume din nou comitetul central a lua demersuri cât mai stricte față de membrii neglijenți.

Referitor la starea fondului pentru ridicarea monumentului Teodor Ceonța s'a aflat, că banii colectați ating suma de 384 cor. 42 fil. și interese după aceasta sumă elocată 48 cor. 83 fil., de tot 433-25 cor.

Pentru administrarea corectă a averii reuniunii comisia propune a i-se exprima cassarului mulțumită.

A r a d, la 17/30 August 1907.

Demetriu Micu,
președinte.

Ioan Crișan,
raportor.

Ilie Cristea,
membru în comisiune.

Raportul comisiei de bibliotecă*).

Onorată adunare generală!

Comisiunea de trei exmisă din sânul On. adunări generale, pentru cenzurarea raportului bibliotecarului reuniunii dela școalele populare conf. rom. din protopopiatele Aradane I—VII, constituindu-se în ședință, a ales de președinte pe Petru Perva, iar de raportor pe Simion Albu și purcezând la cenzurarea și controlarea raportului sus numit, a obținut următorul rezultat:

S'a constatat, că biblioteca centrală are: 283 opuri în 399 volume, păstrate în sicriul bibliotecii. S'a controlat op de op astfel s'a aflat că bibliotecarul conduce o evidență corectă despre opurile încredute dlui.

Comisiunea a aflat în bibliotecă 150 fascicule ș. a. 50 bucăți „Chestiunea pedepselor“ de I. Velcean și 100 bucăți „Pentru țărani“ de N. Ștefu, donate de autori în favorul reuniunii. De oare

*) Adnex la protocolul adun. gen. sub O.)

ce prețul de 1 Coroană a opurilor intitulate „Pentru țărani“ e mare, comisiunea își exprimă dorința de a fi redus prețul la 50 fileri, sperând că prin aceasta se vor afla mai mulți cumpărători.

Comisiunea obsearvă cu regret, că membrii reuniunii arată puțin interes de lectură, recomandă membrilor ca în viitor să dovedească un interes mai viu în cetirea și folosirea opurilor din bibliotecă, din cari își pot îmbogăți cunoștințele.

Pe baza raportului bibliotecarului în care cere cumpărarea unui sicriu pentru bibliotecă, comisiunea recomandă aceasta cere-re spre aprobare.

În urma celor constatate și aflate, comisiunea roagă ono-rata adunare generală a lua la cunoștință raportul bibliotecarului și pe lângă estradarea absoluturului să i-se voteze mulțămită pro-tocolară.

A r a d, la 16/29 August 1907.

Petru Perva,
președinte.

Mărioara Precupaș.

Simeon Albu,
raportor.

Informațiuni.

Organul Reuniunii. Cu N-rii de față se încheie anul al IV-lea al editării organului. Comitetul reuniunii a făcut dispozi-țiunile necesari pentru prosperarea organului, punând în ajutorul redactorului, însărcinat și cu conducerea Reuniunii noastre învă-țătorești ca prezident, un comitet redacțional compus din cei mai productivi membrii ai corpului învățătoresc și anume : *Iuliu Grof-șorean, Nicolau Ștef, Petru Vancu, Iosif Stanca și Ioan Crișan.* Acest comitet se va și întruni în curând spre a consulta modul de perfecționare a singurului organ dascălesc din Ungaria și spre a-și împărții rolurile în conducerea și redactarea lui. Dela mem-brii reuniunii cerem încă de pe acum tot spriginul moral și ma-terial, spre a putea arădică organul și prin el cinstea și reputa-țiunea dascălului român la locul ce i-se cuvine.

Învățătorii români la jurământ. Primim știre din toate părțile despre chemarea învățătorilor la punerea jurământului.

Învățătorii din cercul Aradului au satisfăcut acestei datorințe legale Sămbătă în 13/26 Octomvrie a. e., în fața Mag. Sale Dlui inspector regesc *Varjassy Árpád*, la a-le cărui sfătuiri înțelepte, a răspuns, în numele învățătorilor, Iosif Moldovan, mulțămindu-i pentru tratarea imparțială și părintească de carea a împărtășit învățătorimea întotdeauna și asigurându-l despre sentimentele de recunoștință ce i-se păstrează din partea învățătorilor români.

Îmbunătățirea sorții învățătorilor. Vener. Consistor a pus la dispoziția comunelor bisericești *Instrucțiunea P. Venerab. Consist. Metropolitan*, cu privire la modul de executare a articolului de lege XXVII din a. e., precum și tipăriturile necesare: „Foaia despre dotația învățătorului“ și „Protocol pentru ședința sinodului“, cu scop de a face constatările de lipsă cu privire la izvoarele din cari ar fi să se asigure salariile legali învățătorilor dela școalele noastre confesionale. Instrucțiunea stăruie într'acolo, ca încât numai se poate: *„școlurile să fie susținute din mijloace proprii și numai în cazuri extraordinare să se recurgă la ajutorul statului.* Comunele cari sunt în stare mai bună, conform instrucțiunii, au să asigure încă de acum salariul prescris de lege, iar cele sărace, cari n'au mijloace suficiente spre acest scop, vor lua în conziderare ajutorul statului. Să se știe de pe acum, că numai acele școale vor fi împărtășite de ajutorul statului, cari au toate cele 6 clase elementare — de sine înțeles la școalele nedividate — și în cari, limba magiară, aritmetica, geografia, istoria patriei, drepturile și daorințele cetățenești se vor propune după planul de învățământ și ordul de oare aprobat de înaltul minister, având învățătorul să prezinte spre acest scop planul de lecțiuni pentru cele 6 clase elementare. Cu privire la modul de înzestrare a recurselor pentru ajutorul de stat, atragem atențiunea celor chemați asupra anunțului de pe pagina 292 a organului.

Mai anunțăm cu bucurie la acest loc, că comunele bisericești: Arad, Pecica, Nădlac, Socodor și Nădab a și luat conclud cu privire la susținerea școalelor din mijloace proprii, votând și punând în curgere pentru învățătorii lor salariile și cvincvenalele prescrise de lege. Ba, comitetul parohial din Arad, conziderând serviciul de peste 30 de ani a învățătorilor Nicolau Ștef și Ioan

Vancu, le-a votat și câte un adaus personal de câte 200 cor. peste minimalul de 1200 cor. impus de lege.

Penziunea învățătorilor. In Nrii 6—7 din a. c. a organului nostru, am atras atențiunea învățătorilor asupra unei sentințe a *Judecătoriei administrative* (Közizgatási bíróság) privitor la anii de serviciu. Un învățător din Arad, basat pe aceea sentință a recurs la Inaltul Minister, spre a-i suscepe și recunoaște la fondul de penziune și cei 7 ani petrecuți la o școală privată, înainte de a se suscepe la fondul de penziune și Inaltul Minister, luând de bază sus menționata sentință, i-a recunoscut îndreptățirea și la susceput la fondul de penziune cu toți anii de serviciu. Noi încă-avem o mulțime de învățători cari nu și-au înaintat la timp recursul spre a fi suscepuți la fondul de penziune, din care motiv, anii de serviciu de mai nainte nu li-sa computat. Se recurgă deci din nou fiecare și provocându-se la sentința Judecătoriei administrative Nr. 236/1901, să ceară și susceperea anilor de mainainte, iar în cazul când ar fi răspinși, se facă apelată contra dispozițiunii Ministeriale la numita judecătorie Celce întrelasă, păcătuște contra intereselor sale și ale familiei.

Recvizitele de învățământ. Pentru a putea corespunde recerințelor legale, școala trebuie să fie înzestrată cu următoarele recvizite:

1. Tabele de cetit	cor. 2-40
2. *Mașina de comput	12—
3. *Colecțiune de măsuri metrice	10—
4. Corpuri geometrice (pătrat, prizmă, cilindru, con, glob) din carton le poate pregăti fiecare învățător	—
5. Mapa comitatului	8—
6. *Mapa Ungariei cu împărțirea comitatelor	17-34
7. *Mapa Europei	17-66
8. *Globul pământului	13-92
9. Colecțiune de insecte (se adună prin învățător)	—
10. Colecțiune de plante pressate (șe adună tot de învățător)	—
11. Colecțiune de minerale și petrificate (se adună tot de învățător)	—

12. Recvizite pentru experimentări mineralogice și chimice (lampă de spirit, sticla de topit, cărbuni de lemn, sârmă de platină, zdrobitor de porcelan, ciocan, acide de sare (bigint sosav), acid sulf. (kénsav), salitră (salétromsav), potașă (kálilug), prav de sodă (szodapor), borax, lacmus vânt și roșu, papir străcurător (szűrőpapir)	8.—
13. Vas de sticlă pentru apă	3.—
14. Tolcer (pâlnic) de sticlă	—30
15. Scripeț (două bucăți)	2.40
16. Cumpănă	3.—
17. Vase comunicătoare	4.—
18. Glob și inel de aramă	3.—
19. Termometru	2.80
20. Mașina de vapor (tabelă)	3.—
21. Oglindă plană	—30
22. Linte de sticlă	5.—
23. Prizmă de sticlă	1.—
24. Potcoavă magnetică	2.—
25. Sul de sticla, de cauciuc, piele amalgamizată și pânură de frecat	2.70
25. Pendul electric	3.—

De tot . . . . . 124.—

Apoi fiecare școală trebuie să mai aibă steagul național cu emblema țării și tabela imnului magiar. Aceste le primește — în înțelesul legii — gratuit dela Înaltul Minister. Școalele sărace pot primii, de după posibilitate, gratuit și recvizitele notate cu *.

Școalele cari nu sunt provăzute cu aceste recvizite nu, pot contă la ajutor de stat. Invățătorii să stărne încă de pe acum a aduna colecțiunile ce-i privesc, iar pentru celelalte recvizite să se susceapă sumele trebuincioase în preliminarele culturale, ori să se ceară gratuit dela I. Minister, pentrucă în caz contrar școala nu poate contă la ajutor de stat.

Mai trebuie să aibă școala :

1. Lineal mare pentru tabla neagră	5.—
2. Treiunghiuc ecvilateral	4.50
3. Țițin pentru tabla neagră	6.—
4. Mapa semigloburilor	10.85
5. Retorta (lombick)	—25
6. Tub pentru prinderea gazurilor	—20

7. 3 bucăți pocale de fert	— 60
8. Pocal de măsurat de 500 cm. ³ cu împărțiri, graduri 3—	
9. Pila lui Heron	1·20
10. Clopot de sticlă cu vasul trebuincios	2·50
11. Trăgaci și țeava curbă	— 45
12. Pumpele, ambele soiuri	6—
13. Foi de suflat	1·30
14. Furchiță de ton	1·50
15. Compas	3—
16. Sunător cu element electric	15—
17. Tuburi de sticlă ușor de topit	— 80
18. Tuburi de cauciuc $\frac{1}{10}$ Kil.	2—
19. Dopuri diverse de lemn moale	1—
20. 500 gr. Limonit (barnakō)	— 40
21. 500 gr. Klorkaliu	— 90
22. 200 gr. prav de fer (vaspor)	— 50
23. 250 gr. zinc (cinkforgács)	— 70
24. 5 gr. metal calic (kaliumfém)	— 50
25. Tabela antialcoolică	2—

Accasta grupă de recvizite nu este necondiționată pentru ajutorul de stat, dar trebuie procurate în decurs de 3 ani după primirea ajutorului de stat.

Învățătorii sunt răspunzători pentru întregitatea acestor recvizite.

Dați pruncii la comerț și industrie. Comerțul și industria sunt cele mai rentabile ocupațiuni omenesti. Popoarele cari au știut îmbrățișa aceste ocupațiuni, au făcut progrese nu numai în învățatură, ci și în bunăstare. Noi românii până aici am stat numai la plug, sau învățând, am răvnit a ajunge învățători, preoți, advocați etc., pe care teren am și ajuns oareși cari rezultate, dar am neglijat clasa de mijloc, *comerțul, care este izvor de bogăție și industria care este plug de aur.* Și Doamne! ce bine ar fi, să avem în fiecare sat neguțători, fauri, rotari români; atunci tot crucerul ce-l dăm pe cele trebuincioase, l-am da la români și am avea cîine să ne spriginească biserica și școala. Apoi dacă am mai avea zidari, tâmplari, lăcățari, tinichieri, croitori ect., ect. români, pe la orașe, ce bogăție am mai putea aduna

pentru noi și pentru neamul nostru. Înalt Preasfinția Sa bunul nostru părinte episcop *Ioan I. Papp*, prea îngrit de soartea și viitorul neamului său, într'un circular adresat către preoți și învățători, publicat și în fruntea organului diecezan „Biserica și școala“ Nr. 46 din a. c., atrage atențiunea asupra acestei împrejurări, indemnându-ne a stărui la popor pentru îmbrățișarea comerțului și meseriei. Bazat pe aceasta înaltă atențiune, recomandăm și noi învățătorilor pe cari i-a dăruit Dumnezeu cumai mulți fii, să aplice pe câte unul și la meserie ori comerț, pentru că în modul acesta se ușorează pe ei, asigură viitor mai fericit fiilor lor și fac bine neamului, bisericii și patriei. Apoi să caute a sfătui în aceasta direcțiune și pe părinții elevilor lor mai distinși, și în deosebi pe cei cu familie numeroasă. În cât privește plasarea lor, după posibilitate ne angajem și noi — de altcum se poate adresa ori cine și direct — camerei comerciale din Arad. Tot în meritul acesta atragem atențiunea cetitorilor și asupra apelului redacțiunii „Meseriașul Român“ din Lugoj, ce urmează numai decât.

Fă bine neamului tău. Ca să se înmulțească clasa industriașilor și între Români, redacțiunea foii „Meseriașul“ din Lugoj, mijlocește gratis plasarea de băieți la meseriașii noștri, cari caută și întreabă tot mai mult după băieți, învățăcei (șegărți, inși) la această redacțiune. La tăria neamului zidește tot natul, care ajută clasa aceasta. Redacțiunea „Meseriașul“ roagă deci pe tot iubitorul de neam Român, să-i caute și să-i ceară intervenirea pentru așezarea de atari băieți, căci ar avea totdeauna unde.

Preoților și învățătorilor mai săraci li-ar da foaia chiar pe jumătate prețul (pe 1 fl. 20) numai ca să-i angajeze la acvirea de băieți pentru cariera industrială.

Adresa: Redacțiunea „Meseriașul“ Lugoj.

Escursiune de studiu. Prezidiul Reuniunii, cu scop de a câștiga membrilor ocaziuni pentru înmulțirea cunoștințelor, doarește a pune la cale cu ocaziunea adun. gener. din vara viitoare o escursiune de studiu prin Budapesta și împrejurimea Balatonului la Fiume. Spre scopul acesta a făcut apel către despărțăminte pentru înscrierea membrilor cari doresc a lua parte și pentru încas-

sarea alor 10 cor. anticipațiune, dela fiecare participant. Listele membrilor înscriși și anticipațiunile încassate, sunt a-se trimite cassarului Reuniunii Iuliu Grofșorean învățător în Galșa, cel mult până la 1 Ianuarie 1908. Dacă până la acest termin nu se vor insinua membrii în număr corâspunzător, vom fi siliți a absta dela întreprinderea escurziunei proiectate.

Curs de stenografie. Distinsul învățător Ioan Simu, care își petrece timpul penzionării sale în Arad, ne avizează, că dă gratuit instrucțiune în arta stenografiei tuturor învățătorilor, cari se adună în toate Joile în școala centrală din Arad la cabinetul de lectură a Reuniunii. Învățătorii car ar dori să ia parte la acest curs, să se însinue la prezidiul Reuniunii, spre a se putea pune în conțelegere cu dl Simu, privitor la timpul instrucțiunei.

Semne triste. Din despărțământul Buteni ni se anunță, că unii dintre membrii mai tineri, n'au voit a luă parte la prânzul comun arangiat la școală, ci au preferit a se retrage singuri într'un birt, spre a putea benchetul neconturbați. La un lucru așa de urât nu ne-am așteptat, cu toate aceste deocamdată nu publicăm numele acelor învățători uitați de datorințele lor, ci atragem atențiunea tuturor membrilor asupra împrejurării carea de-trage mult din cinstea și încrederea ce cu multă abnegațiune și osteneală ne-a succes să ne-o eluptăm.

† *Necrolog.* Dintre membrii despărțământului Hălmagiu a reposat în Domnul Magnificiența Sa *Alexandru Sterca Șuluț*, jude regesc în penzie, fost membru ajutător. Prezidiul s'a prezentat la înmormântare însoțit de 9 învățători, depunând și o cunună pe cociug în numele învățătorilor din desp. Hălmagiu. Cuvântul ocazional l-a rostit prot. Cornel Lazar în numele învățătorilor.

„*Monumentul Teodor Ceantea*“. Cei mai mulți învățători, cărora le-am trimis coală de colectare pentru monumentul acestui distins bărbat al școalei și mare binevoitor al învățătorilor români, au și corespuns cu demnitate încredințării lor, trimițând coalele cu sumele adunate la adresa cassarului reuniunii. Spre a putea întreprinde pașii necesari întru executarea afacerii, rugăm pe Domnii învățători, cari n'au înaintat încă nici lista, nici banii colectați, să binevoiască a transpune acele numai decât cassarului Reuniunii dlui Iuliu Grofșorean în Galșa, p. u. Világos.

În numărul viitor vom publica numele învățătorilor colecțanți și a celor ce nici până atunci nu ver trimite colectele.

Conferințele despărțămintelor. În 7/20 Noemvre s'a ținut conferința de toamnă *despărțământul Arad*, al Reuniunii învățătorilor în comuna *Cicir*, pe lângă un interes cât se poate de viu, ce dovedește mai ales frumosul număr al membrilor prezenți, aproape numărul complet. Așa, că nu exagerez dacă susțin, că această conferință a fost una dintre cele mai succese.

În *Cicir* suntem întâmpinați de preotul local C. Mihulin.

S'a făcut apoi Chemarea Duhului Sfânt, apoi am purces cu toții la școală, urmați de un frumos număr de țărani din comună, unde învățătorul local A. Drăgan, face cu elevii d-sale, o prelegere — decretată de bine succesă — prelegând clasei I din exercițiile intuitive, „despre cele cinci simțiri ale omului și organele lor“, iar celelalte clase au primit sub acest decurs ocupațiuni scripturistice din limba maghiară.

După aceasta președintele despărțământului, Ioan Vancu, prin un discurs avântat, declară ședința de deschisă.

Sunt salutați oaspeții prezenți: dnii preoți N. Mihulin din loc, F. Manuilă din Sobotel și I. Ștefănuț din Măndruloc; notarului comunei N. Milovan îi mulțumește în special, laudă și comitetul parohial pentru buna îngrijire ce o are față de școală.

Se urmează apoi la constatarea prezenților, aflându-se că membrii sunt în număr aproape complet. După aceasta, conform îndrumării comitetului central, să desighează raportorii pentru ziarele noastre mai mari. Aci a urmat punctul care nu ne prea face cinste și edecă: dizertațiunile officioase nu s'au prezentat, ba nici dizertanții chiar.

Harnicul președinte ține o dizertație frumoasă. La sfârșit pledează pentru *serbarea demnă a aniversării de 100 ani dela înființarea pedagogiei arădane*.

A urmat apoi raportul biroului, care cu concesiunea și consensul conferinței în introducere tractează o disertațiune bine lucrată despre științele naturale în Anglia. Conform succesului se votează dizertantului N. Cristea Inv. în Măndruloc, și secretarului despărțământului, mulțumită.

Se dă apoi cetire circularului comitetului central.

În acest circular, scris cu măiestrie de președintele reuniunii generale Iosif Moldovan, se impune despărțimintelor a se ocupa cu temele: 1. *Care ar fi cauza insuficientului interes arătat din partea unor membrii față de reuniune și prin ce s'ar putea ambiona aceștia la muncă mai intensivă*; 2. *Ce pași ar fi să întreprindă pentru a dezvoltă simțul în popor pentru instituțiunile noastre culturale*. După o discuțiune mai lungă se împart membrilor spre studiere până la proxima conferință. Tot în urma propunerii comitetului central, conferința își exprimă dorința, a se face în decursul ferierilor de vară excursiune la Fiume.

După aceste s'a staverit locul și terminul conferinței proxime, care se va ținea în frunțașă comună Cenadul-ung. la 3/16 Maiu.

Cu aceste s'a terminat partea oficioasă a conferinței.

În urma succesului prestat, la masă a domnit o veselie de nedescris. Toaste, cântece și veselie.

Ne-am despărțit cu toții îmbărbătați și însuflețiți de succesul obținut și cu dorul de a vedea cât mai multe de acestea.

Unul dintre onorațorii prezinți, încântat de stăruințele învățătorilor, a pus la dispozițiă prezidiului 30 cor., pentru premi-erea lucrării ce va tractă mai cu succes chestiunea de sub întrebarea Nr. 2, impusă de comitet membrilor spre dezvoltare în disertațiune pentru adunare generală

Desp. prot. Boroșineu ș'a ținut adunarea sa de toamnă în frunțașă comună *Cermeiu*, la 12 Noemvre n. a. c. De față au fost aproape toți membrii. Conferința a fost onorată prin prezența mai multor onorațorii din loc și jur, în frunte cu P. T. D. protoprezviter tractual *Ioan Georgia*. Cu aceasta ocaziune, *Simeon Albu*, învățător în loc, a ținut cu elevii săi din clasa II. o prea succeasă prelegere din aritmetică, tractând Nr. 12. Sa distribuit membrilor spre lucrare chestiile impuse prin circularul general emanat dela comitetul central. Zelosul protoprezviter tractual *Ioan Georgia*, s'a angajat a încassă toate taxele restante dela membrii, ajutând și promovând și prin aceasta cauzele noastre școlare. Onoare lui! Proxima conferință se va ținea în *Berechei*, Joi, în săptămâna luminată.

Cu privire la excursiune, majoritatea pledează pentru *Fiume*.

Despărțământul protopopesc Buteni a „Reun, Inv. români dela școalele populare confesionale gr.-or. din protopopiatele arădane I—VII“ și-a ținut adunarea de toamnă în comuna Dieci la 9 Noemvrie n. e. Cum cu aceea ocaziune diecenii știau că se va prezenta pentru prima oară ca protopop în comuna lor părintele *Traian I. Magier*, i-au pregătit o primire splendidă, întimpinându-l la marginea comunei mulțime de popor, școlarii și un banderiu de vre-o 12 călăreți în frunte cu preotul locului G. Lupșa și arangiatorul primirei tinărul și bravul învățător G. Precupaș. Sosit la biserică, în mijlocul uralelor poporului, a fost întimpinat de părintele G. Lupșa și învățătorii veniți la conferință. La salutul părintelui Lupșa, blândul și simpaticul protopop răspunde în cuvinte foarte frumoase fiind aplăudat de mulțimea adunată.

S'a început apoi chemarea Duhului Sfânt, pontificând P. O. Domn *Traian I. Magier* asistat de preoții G. Lupșa Dieci, Ioan Popoviciu, Almaș și Cornel Sabău, Musteșdi. După chemarea Duhului Sfânt s'a celebrat de protopopul și preoții numiți parastasul pentru fericitul profesor *Teodor Ceotea*. Sub decursul parastasului toți învățătorii și publicul prezent țineau luminări aprinse în mână. Răspunsurile au fost date de învățătorii adunați, aproape toți foști discipoli a-i reposatului. La finea parastasului părintele-protopop a ținut o cuvântare ocazională care a mișcat inimile tuturor și a stors lacrimi din ochii foștilor elevi ai răposatului. „*Frumoasă cunună — zice oratorul — și-a împletit acest neuitat profesor, cunună vie (înțelegând pe învățători) care nu s'a lăsat atinsă de curentul lumii stricate de azi, ci precum florile răspândesc mirosul lor plăcut în toate părțile, așa și D-voastră d-nilor și fraților învățători răspândiți în toate marginile diecezi virtuțile cari pot împodobi numele fiecărui om și între cari să ridică azi cu un trandafir frumos una dintre celea mai însemnate virtuți — recunoștința*“ etc. etc. Jalnica cuvântare a părintelui protopop a fost urmată de sincerile și duioasele cuvinte: „*Dumnezeu să-l ierte*“.

Dela s. biserică cu toții am mers la școală, unde am ascultat prelegerea învățătorului din loc George Precupaș, despre „*Obeictul drept*“, care a fost declarată de bine succesă.

După dimiterea elevilor, președintele Nicolae Boșcai, prin o cuvântare acomodată și instructivă dechiară adunarea de deschisă.

Salută apoi pe oaspeți și în special se adresează noului protopop, care răspunzând zice: că și acum ca protopop, ea și până acum, voește să rămână un devotat spriginitor al școalei confessionale și sincer prietin al învățătorilor și sperează că inșiși învățătorii se vor nizuî a-i ajuta să poată rămâne acelaș — *având cu toții împreună greaua sarcină de a fi străgerii și apărătorii școalei strămoșești, mai ales acum în aceste timpuri vitrege. Călduroase „să trăiască“.*

Cu aceasta ocaziune au dizertat: Liviu Dublea despre „*Păstarașul*“ fragment din viața lui Pestalozzi, care s'a luat la cunoștință cu mulțumită. — Ioan Roșu, despre: „*Vocațiune și diligență — speculă și trândăvie*“ — care a fost primită cu aplauze nesfârșite și la propunerea președintelui *Nicolae Boșcaiu*, votându-se dizertantului mulțămită protocolară — s'a decis ca operatul să fie înaintat comitetului central spre eventuală întrebuintare; apoi Alexandru Nica preot în Almaș despre: „*Necesitatea lucrării armonice între biserica și școală*“ pledând pentru susținerea bunelor relațiuni între preot și învățător, ceea ce a făcut o plăcută impresie în sânul tuturor, votându-se și părintelui Nica mulțămită, iar operatul s'a decis a să publică în organul reuniunii.

La conferință au luat parte 30 învățători și au lipsit 19. Ca membrii ajutători s'au înscris: Octavian Tămășdan preot în Moneasa, George Lupșa preot în Dieci, Cornel Sabău preot în Mustești, Ioan Popoviciu preot în Almaș și notarul Hesz Lajos, cari vor fi prezentați adunării generale spre primire. Cu privire la excursiunea arangiandă din incidentul adun. gener. s'a decis să se facă la Budapesta și s'au insinuat 14 membrii. Proxima conferință se va ținea în *Moneasa*.

Prânzul comun s'a dat la școală, cu care ocaziune s'a toastat pentru P. S. Sa Episcopul diecezan, pentru protopop, președinte etc. Cu un cuvânt aceasta conferință a succes foarte bine și pentru arangiarea celor locale merită toată lauda tinărului și bravul nostru coleg G. Precupaș.

La revedere la Moneasa.

Celelalte despărțăminte încă au ținut adunările lor de toamnă și anume: Despărțământul *Chișineu* s'a ținut conferința de toamnă în *Otlaca* la 5/18 Nov. a. c. — Desp. protopopese *Șiua* s'a în-

trunit in conferință Luni în 5/18 Nov. în *Pâncota*. Despărțământul protop Hălmașiu va ține conferința de toamnă în *Gurahonț* Marți la 20 Noevre (3 Dec.) a. c. Desp. protopopesc *Rudna* a ținut conferința în comuna Șoimoș, Marți la 9/22 Oct. Rapoarte spețiale vom publica în numărul proxim.

Solvirea taxelor. a) *Protopopiatul Arad*: Iosif Moldovan, Petru Russu, Vicențiu Guleș, Aurel Drăgan, Uroș Totorean, Sionia Tăucean, Romul Tăucean, Georgiu Petrovici, Dimitriu Micu, Uroș Pinteș, Georgiu Popovici, Ana Sebeșan, Maria Precupaș, Muciu Popescu și Nicolau Ștef câte 2 cor. în taxa de membru; Petru Lupăș 5 cor. și Nicolae Ștef 10 cor. abonament la organ; iar Aurel Drăgan 2 cor. pentru diplomă.

b) *Protopopiatul Șiria*: Ana Ignuța, Ioan Bogdan, Ioan Micoroi, Teodor Mariș, Ștefan Fericean, Ioan Voluntir, Teodor Laza și Alexandru Terebenț câte 2 cor. în taxa de membru; Ana Ignuța, Iuliana Nastici și Ștefan Fericean câte 5 cor. abonament la organ.

c) *Protopopiatul Buteni*: Ioan Roșu 2 cor. taxa de membru și 5 cor. abonament la organ.

Restanțierii reuniunii :

Conform concluzului unanim al adun. generale, pentru orientare, publicăm aci consemnarea tuturor restanțierilor Reuniunii în taxe și abonament, rugând pe unul fieștecarele, în interesul bine priceput al propășirii noastre, să nu întârzie a satisface datorienței lui în timpul cel mai scurt posibil, pentru că la caz contrar, vom fi siliți a aplica față de ei și ultimul remediu, *improcesuarea*. Asemenea rugăm și pe cei ce au vre-o excepțiune contra sumei ce i-se arată ca restanță, a insinua aceasta la presidiul Reuniunii, spre a putea cerceta afacerea pe baza actelor și a o arangia după merit.

Restanțierii sunt următorii membrii :

		cor.		cor.
Maria Precupaș,	Arad	5	Emilia Ciorogar, Pecica	13
Vasilu Zab	"	37	Elena Roja	7
Elena Pipoș	"	2	Ștefan Roja	12
Nicolae Mihulin	"	15	Efrem Hedeșan	13
Ioan Costa	"	15	Efrem Moldovan	15

	cor.		cor.
Elena (Emilia) Bugarin	7	George Grozav, Bonțești	29
Mihai Nicoară, Tornea	7	Pavel Ageu, Buhani	9
George Popovici, Bătania	19	Petru Perva, Buteni	15
Gregoriu Roșu, Semlac	4	Constanța Muntean, Buteni	7
Lazar Ionesc	7	Mihai Mibuț, Chisindia	7
Dimitrie Micu, Șeitin	5	Ilie Cornea	17
Ana Șebeșan	5	Ioan Borlea, Cuied	2
Ambrosie Costea, Cenad.-ung.	43	Teodosiu Rafla, Dezna	9
Terențiu Luțai	33	George Precupaș, Dieci	7
George Petrovici, Nădlac	2	Petru Cociu, Donceni	7
Romul Tăucean	13	Zosim Mihulin, Govășdia	29
Uroș Totorean	9	Silviu Ganea, Hodoș	7
Ioan Antal	5	Aurel Borlea, Moneasa	7
Savu Bugar, Micălaca	19	Ioan Creța, Mustești	29
Savu Mihuța	16	Mihai Voluntir, Nadaș	19
Petru Colțău, Măndruloc	13	George Frugea, Prăjești	7
Aurel Drăgan, Cicir	12	Patriciu Covaci, Șebîș	7
Muciu Popescu, Sămbăteni	17	Ilie Moț, Sălăgeni	7
Iuliana Plașa	7	Liviu Dublea, Șilindia	7
George Murar, Măndruloc	27	Ioan Șandru, Susan	31
Samson Lugojan, Nădlac	2	Andrei Lazarov, Tauț	14
Elena Luțai, Arad	4	Ștefan Ștef, Voivodeni	2
Ioan Eftici, Pecica	12	Romul Luțai, Miniad	15
Maria Cioban, Arad	2	George Dirlea, Almaș	2
Valeriu Magdu, Ecica	10	Ștefan Musca, Răvna	7
Vasilii Olar, Arad	10	Petru Pinteau, Voivodeni	20
Dimitrie Barbu, Pecica	4	Ioan Cosma, Buteni	10
Dimitrie Bugar, Alioș	3	Lazar Dobrei, Revetiș	12
Teodor Otlăcan, Socodor	2	Ioan Târlea, Slatina	20
George Roman, Șeitin	31	Victor Faur, Govășdia	9
Ioan Roman	27	George Petrescu, Apateu	14
Constantin Floruț, Aldești	7	Nicodim Bugar	7
Nicolae Botici, Almaș	7	Ioan Tucra, Bogsig	39
Terențiu Popa, Bărsa	19	Vasilii Augustini, Boroșineu	7
Ilarie Verșigan	19	Ioan Albu, Cermeiu	7
Petru Nica, Berindia	17	Vasilii Vlădica, Iermata	12
Nicolae Boșcai, Bodești	17	Petru Costin, Moroda	37
Moise Mrogea, Moroda	45	Ioan Toconită, Șimand	5
Toma Sirca, Mănerău	23	George Costea, Sinitea	9
Ștefan Hereț, Răpsig	26	Ioan Buștea, Socodor	29
Iulian Butar, Seleuș	43	Ioan Crișan	5
Gavril Șandor	19	Moisă Mariș	5
Gerasim Balint, Șicula	5	Ioan Marcuș, Giula	11
Nicolae Păsulă	12	Vasilii Miron, Curtici	6

	cor.		cor.
George Sturza, Sepreuş	12	Nicolae Hârduţ, Aciuţa	17
Ioan Marta	7	Valeriu Vuşdea, Aciuva	29
Mihai Leucuţa, Şomosheş	11	Teodor Popovici, Băneşti	45
Ioan Tău	17	Trăian Nicodin, Brusturi	39
Teodor Mangu, Vădaş	17	Petru Mager, Bodeşti	43
Lazar Oprean, Zărând	32	Nicolae Toma, Dobruţ	12
George Rufu	15	Ioan Ştirbu, Dumbrava	37
Ioan Cigărigă, Beiuş	30	Toma Crainic, Ciuci	37
Mihai Părvu, Sepreuş	36	Alexandru Budea, Crognă	14
Antonie Moldovan, Capolnaş	4	Constantin Lucaci, Finiş	31
Nicolae Costea, Bichiş	33	Rozalia Cioara, Guravale	7
Ioan Popovici, Cinteiu	5	Enea Joldea, Hălmaşiu	9
Ioan Caba, Chişineu	15	Cornelia Moldovan, Hălmaşiu	17
Ştefan Dolga, Chitighaz	16	Ioan Popescu, Hălmaşel	45
Traian Tabic	17-50	George Tomşa, Holtmizeş	37
Elena Murgu	2	Nicolae Mitrea, Hontişor	40
Mihai Dragoş, Curtici	5	Ilie Cristea, Lungsoara	11
Elvira Cioara	17	Avram Nini, Iosăşel	7
Teodor Cămpan, Erdeis	7	Vasilii Oarcea	2
Iosif Ivan, Giula	45	George Petrişor, Măgulicea	7
Emanoil Ardelean, Giula	10	Zaharie Neamţ, Pleşcuţa	40
George Iancu, Macea	5	Iancu Lupu, Prăvăleni	20
Aurel Gui, Mişca	17	Axentie Popovici, Rîşculita	27
Laurenţiu Toader, Nădab	7	Teodor Groza, Sârbi	36
Dimitrie Boar	1-82	Vasilii Neagu	20
Alexiu Turic, Otlaca	7	Adam Dragoş, Secaş	7
Nicolae Băr	5	Zenovie Vesa, Buceava	25
Anghela Tapoş	5	Ioan Duma, Tomeşti	7
Ştefan Capra, Şiclău	13	Nicolae Turic, Vaţa	45
Ioan Belea	10	Nicolae Mager, Vidra	45
Savu Dorca, Zeldiş	27	Corneliu Monţa, Corbeşti	2
Alexandru Roja, Zimbru	7	Adam Dehelean, Bătuţa	22
Lazar Igrişan, Gurahonţ	7	Augustin Grozescu, Iteu	16
Vasilii German	12	Partenie Turic, Lupeşti	16
Nicolae Costina, Hălmaşiu	29	Dimitrie Roman, Radna	10
Parascheva Moldovan, Hălm.	27	Corneliu Creţ, Agriş	7
Ioan Ciorogar, Ocui	33	George Abrudan, Arăneag	17
Filimon Şirca, Talagiu	33	Traian Debeleac, Drauţ	7
Mihai Oarcea, Valea-mare	21	George Popa	14
George Costina, Iosăş	20	Ioan Voluntir, Dud	5
Pavel Hârduţ, Dumbrava	6	Teodor Cherechean, Galşa	7
Alexandru Gligor, Băneşti	5	Ioan Micoroiu, Cherechiu	13
Andrei Văţan, Baia	31	Teodor Lazar	10
George Pleş, Bărzava	9	Ioan Funar, Comloş	7

	cor.		cor.
Trifon Dascal, Cladova	7	Romul Pap, Covasint	7
Grigorie Caba, Conop	12	Alexandru Terebenț, Covasint	5
Ersilia Ștef, Cuvin	7	Adrian Ungurean, Curtacher	12
Nicodim Neagota, Govășdia	10	Sidonia Ungurean	6
Romul Vătan, Gioroc	7	Petru Vanc, Măderat	7
Simeon Neamț, Giulița	7	Pavel Sijartău	7
Petru Elenes, Groși	7	Sofia Bărabaș	7
Alexandru Nica, Halaliș	36	Aurel Muntean, Musca	12
Constantin Trif, Lupești	7	Ioan Hălmăgian, Pâncota	17
Nicolae Dima, Odvoș	7	Aurelia Hălmăgian	12
George Stoian, Pauliș	25	Petru Balint, Sinitea	2
Traian Givulescu, Pauliș	18	Ioan Bogdan, Șiria	5
Dimitrie Cioboată, Petriș	7	Alexiu Doboș	7
Traian Givulescu, Radna	8	Ioan Hui	19
Iosif Stanca, Roșia	7	Ioan Crainic, Târnova	7
Simeon Bârlea, Șoimuș	6	Ioan Mariș	5
Simeon Crăciunescu, Șoimuș	7	Petru Muntean, Vârșand	7
George Lupuț, Șoroșag	1	Teodor Muntean, Covasint	22
Teodor Savu, Toc	17	Augustin Boțoc, Chișineu	18
Solomon Giurcoane, Temeșești	7	Iacob Musca, Comloș	8
Aurel Mircu, Totvărădia	9	George Oașca, Pâncota	6
Stefan Onu, Lipova	6	Porfirie Popescu, Covasint	7
Teodor Simeștea, Troaș	4	Nicolae Cristea, Mândruloc	5
Florian Ciocara, Curtici	5	Vasilie Iliș	5
Ersilia Cadar, Nădlac	5	Grigorie Farcaș, Bătuța	6
Savu Crișan, Șiria	5	Petru Popovici, Bontăști	5
Romul Raț, Căcărău	10	Lazar Ignea, Revetiș	5
Aurelia Popovici, Nadăș	1	Traian Petcu, Slatina	5
Coriolan Beldea, Ignești	5	Ilie Vârșândan, Saturău	5
Ecaterina Dascal, Nădălbăști	5	Petru Vușdea, Lazuri	5
Ioan Andrei, Păiușeni	5	Petru Binchici, Ilteu	5
Dimitrie Popovici, Cuvin	5	Nicolae Rusu	5

Convocare. Comitetul redacțional al organului nostru este convocat la ședință pe 29 Nov. (12 Dec.) a c. în localitatea școlii centrale din Arad. Cu aceasta ocaziune se vor lua dispozițiunile cu privire la modul de editare în viitor și se vor împărți rolurile între singuraticii membri ai comitetului redacțional. Să nu lipsească nici unul.

Poșta noastră.

Domnișoarei S. P. în P. — Cel ce a primit definitivarea în anul 1904, nu poate recurge la stat pentru cvinevenal până în anul 1909.

Sertil. — Ajutor de stat poate primi numai școala ce întrunește toate condițiunile legali. Școala D-voastră nu este nici destul de spațioasă și nu e provăzută cu racvizitele necesari, prescrise de lege. De altfel ajutorul de stat se va pune în curgere numai în 1910, până atunci puteți pune la cale toate conform legii.

G. P. in I. — Tipăriturile școlare trebuie să fie în limba magiară, dar susținătorii de școale au drept să folosească paralel și limba română. Conzistoriul la timpul său se va îngriji despre asemenea tipărituri, până atunci folosim cele de până aci.

Mai multora. — Mulțămim pentru cele trimise. Pentru numărul de față au sosit prea târziu.

Începător. — Desvoltarea sunetelor după oricare metod se poate termină cu succes până cu finea lunii Noembre.

Curios. — Cel mai spurcat lucru din lume e a contribui la nimicirea colegului și a te bucura de nefericirea lui. Azi mie, mâne ție!!

Bibliografie.

Cantorul bisericesc de George Bujigan, cuprinde în sine: vecernia, utrenia și liturgia pe cele 8 glasuri; apoi serviciile tuturor sărbătorilor de peste an cu psalmii și cântările prescrise; tipicul tuturor serviciilor în ordine cum urmează. Acest op frumos și indispensabil fiecărui învățator, tipărit cu concesiunea Vener. Conzistor din Caransebeș, înlocuește toate cărțile bisericești folosite până acum în strana bisericii.

Să poate procură la administrațiunea foii noastre cu 10 cor. legat în pânză și aurit 12 cor., iar legătură de lux 16 coroane. Din prețul exemplarelor comandate la noi, 15% sunt oferite monumentului »Teodor Ceontea«.

Calauzul învățătorului de Ioan Crișan, învățator în Socodor, se poate procură la administrațiunea „Tribunei“ din Arad.

Calendarul învățătorului pe 1907—8, întocmit de Emanuil M. Comanescu învățator în Mihălț. Are forma de notes cu scoarțe tari și conține tot ce e mai necesar pentru învățator. Se poate procura cu 1 cor. exemplarul la librarul Francisc Schäser în Gyulafehérvár.

Întregirea salariului învățătorilor.

Pentru formularea și înzestrarea corectă cu documentele necesare a cererilor referitoare la complectarea, întregirea salariului și a cvincvenaliilor din partea statului pentru învățătorii confesionali și comunali, — domnul Mihail Gyerkes, director-învățător din Szekélyudvarhely a compus și edat sub titlul: »*Áltamsegély Kérvény és Mellékletei*« un îndreptar, care tractează în mod instructiv și practic chestiunea aceasta.

El arată aici cerințele de formă a cererii pentru subsidu dela stat, cazurile cererii, calitatea documentelor ce au a se face și alătură, dă modele de cerere, arată sumarul cărților și mijloacelor didactice, cari au a să procură — registrul comunelor împărțite în clase după banii de cvartir și totodată alătură la broșură foiță tipărite — goale pentru complectarea cu datele locale.

Prețul este de 2 coroane.

Recomandând în mod călduros în atențiunea comitelor școlastice și a învățătorilor atât cartea acuma apărută a dlui Mihail Gyerkes, cât și »*Részletes Tantervnyomtatvány*« o carte care arată împărțirea obiectelor de învățământ conform oricărui plan de învățământ, precum și »*Tananyagbeosztási nyomtatvány*«, broșură aprobată și de ministrul de culte, care indică împărțirea anuală a materialului didactic — după clase. Se poate procură pe sama clasei 5 și 6 combinate cu 2.40 cor., pe sama clasei 4 cu 1.80 cor., pe sama clasei 3 cu 1.60 cor., pe sama cl. 2 cu 1.40 cor. și pe sama clasei prime cu 1 coroană, — pe lângă trimiterea anticipativă a banilor la dl Mihail Gyerkes, director-docente în Székelyudvarhely.

Rudolf Chalupka

secretarul inspectorului regesc.

Tabela de materii.

Anul IV. 1907. Nrii 1—12.

A) **Oficioase.**

	Pagina.
1. Regulament de cassa	46—48
2. " pentru bibliotecă	48—51
3. Raport general despre activitatea Reuniunii învă- țătorilor din protopopiatele aradane I VII. pe anul administrativ 1905—6	115—132
4. Raportul comisiunii organizatoare	132—135
5. Bugetul reuniunii pe anul administrativ 1906—7 .	135—136
6. Raportul cassarului pe anul 1905	137—138
7. Raportul bibliotecarului	139—140
8. Raportul controlorului	140—141
9. Raportul comisiunii școntrătoare	141—142
10. Propunere pentru ameliorarea sorții învățătorilor de Ioan Vancu	142—147
11. Convocarea adun. generale a XVII	165—166
12. Raport general despre activitatea Reuniunii pe an. administrativ 1906—7	167—182
13. Raportul cassarului pe anul 1906	182—184
14. Raportul bibliotecarului pe anul 1906	184—186
15. Protocolul adun. gener. a XVII ținută în Arad la 17/30 August 1907	190—203
16. Cuvânt de deschidere rostit la adun. gen. de pre- zidentul Iosif Moldovan	204—207
17. Adresa Ven. Conzist. către adun gen. a XVII	207
18. " Inspectorului regesc către ad. gen. a XVII	208
19. " Reuniunii învățătorilor din Bihor	208
20. " Convocarea desp. prot. Radna la conferință	228—229
21. Circular general către despărțămintele protopopești	245—249
22. Raportul comisiunii organizatoare	271—273
23. Bugetul Reuniunii pe anul adm. 1907—8	273—274

	Pagina.
24. Raportul comisiei de școntrare	274 - 275
25. Raportul comisiei de cenzurarea bibliotecii	275 - 276

B) Articlii ocazionali.

26. În atențiunea învățătorilor din Ungaria (Redact.)	1—5
— 27. Ancheta învățătorilor	5—19
28. Notițe din viață I. B.	27—28
29. Pe a cărui parte e dreptatea. <i>Petru Vancu</i>	33—36
30. Capelă română în Viena T.	36—39
31. De sfințele Paști **	65—66
32. O poveste. <i>P. Vancu</i>	66—71
33. Cam ce e pricina raportului încordat dintre preot și învățător. <i>B.</i>	71—76
34. Cam ce e pricina raportului încordat dintre preot și învățător de <i>Mihai Păcățan</i>	105—106
35. <i>Scrisori pedagogice. I. A. Tobolean</i>	106—109
36. Cea mai succasă adun. generală	189—190
37. Controlarea școalei. <i>Petru Zoțu</i>	249—251

C) Disertațiuni.

38. În tot binele este și ceva rău și viceversa. <i>Iuliu Groșorean</i>	19—23
— 39. Rolul învățătorului afară de școală. <i>Dim. Boariu</i>	51—58
40. Cunoașterea individualității elevului. <i>Ioan Roșu</i>	78—92
41. Cauze cari oprimă chemarea învățătorului. <i>Ioan Borlea</i>	92—95
42. Principiile supreme ale Didacticii din punct de vedere istorico-critic. <i>Dr. Petru Pipoș</i>	209—228
43. Elemente străine în limba românească. <i>Ioan Costa</i>	256—259
44. Despre pedepse. <i>Petru Binchici</i>	259—268

D) Prelegeri practice.

45. „Suprafața treiunghiului“, de <i>Petru Lupăș</i>	23—26
46. „Adiectivul“, de <i>Ioan Iancin</i>	39—41
47. „Vladislau și răscoala țăranilor“, de <i>T. Maris</i>	41—46
48. „Aflarea intereselor“, de <i>Liviu Dublea</i>	76—78

	Pagina
49. „Stefan cel mare Dl Moldovei“, de Ioan Roșu	109—115
50. „Desemnul în școala populară“ proiect de procedură de Iosif Moldovan	251—256
51. „Cornelia mama Grachilor“, de Elena Murgu	268—271

E) Informațiuni.

52. Excelența Sa Ministrul Aponyi în Arad	29
53. Sfințirea bisericii catedrale din Arad	30
54. Gimnaziu superior în Brad	31
55. Monumentul profesorului Teodor Ceonța 31. 101. 156. 242. 282.	
56. În atențiunea învățătorilor 31, 62, 100.	
57. Necrologe: Iuliu Doboș 32. George Grozav 62. George Petrescu 96. Vasiliu Oarcea 103. Felicia Ceonța 152. Simion Albu 153. Ana Vilhelmin Costa 153.	
58. Solvirea taxelor 32. 63. 103. 158. 188. 241. 287.	32
59. Limba magiară	
60. Comitetul Reuniunii 32. 58. 159. 181. 240.	
61. Aviz 32. 64.	
62. Posta noastră 32. 64. 104. 160. 244. 291.	
63. Arădicarea salarelor învățătoarești la minimalul de 800 Coroane	60
64. Îmbunătățirea sortii învățătorilor 60. 277.	
65. Apărarea școalelor confesionale	61
66. Episcopii români gr.-cath.	61
67. Conzistorul bisericii evanghelice săsești	61
68. Adunarea populară din Blaș	61
69. Sinoadele protopopești din Arad și Oradea-mare	62
70. Manual școlar oprit	62
71. Un pas înainte	62
72. Examene de calificatiune învățătoarească	62
73. Avera fundatiunii Gozsdu	62
74. Curs de desen în Sibiu	62
75. Bibliografie 63. 103. 243. 291.	
76. Examene distinse	97
77. Mulțămită învățătorilor confesionali	98
78. Proiectul de lege despre salarizarea învățătorilor	98
79. Conferințele de primăvară	99
80. Concert și teatru Buteni 99. 285.	
81. Învățător brav	100
82. Traian Magier	100
83. Învățătorii din arhidieceza Transilvaniei	101
84. Noauă școală confesională română	101
85. Oprirea cărților școlare tipărite în străinătate	101

86. Ortografia Academiei române	102
87. Vrednic de imitat	102
88. Comisar de examene	102
89. Examenele și comisarii de examene	102
90. În atențiunea dlor învățători	104
91. Președinții despărțămintelor	104
92. Iustin Ardelean compactor (inserat)	104
93. Noaua lege școlară	147
94. Penziunea învățătorilor 147. 278.	
95. Diplome	148
96. Ordinațiuni Conzistoriale	148
97. Spriginitorii învățătorilor	153
98. Rectificare	154
99. Petrecerea învățătorilor în Seleuș	154
100. Maiorul școlarilor din Arad	154
101. Logodnă	155
102. Nuntă dăscălească	155
103. Anunțuri școlare	155
104. Consemnarea manualelor	161
105. Reuniunea din dieceza Caransebeșului, 187 și 233.	
106. Probă de foc	187
107. Asociațiunea națională aradană	188
108. Concert și petrecere de joc	188
109. Escurziune de studiu 188. 281.	
110. Episcopul și școala	230
111. A XVII adunare generală	231
112. Instrucțiunea Consist. Mitropolitan în cauza art. de lege XVII din 1907	232
113. Reuniunea învățătorilor din Bihor	235
114. Fidantare	239
115. Cununie	240
116. Intâmplare tristă	240
117. Din suferințele noastre	241
118. Solvirea taxelor	241
219. Organul Reuniunii	276
220. Învățătorii români la jurământ	276
221. Recvizite de învățământ	278
222. Dați pruncii la comerț și industrie	280
223. Fă bine neamului tău	281
224. Curs de stenografie	282
225. Semne triste	282
226. Comitetul redacțional (convocare)	290
227. Restanțierii reuniunii	287
228. Intregirea salariului învățătorilor	292